

Waarom doe je dat, Jettie?

Wijmie Fijn van Draat

Waarom doe je dat Jettie?

Tekeningen van M. Bloch

5e druk

J. N. VOORHOEVE — DEN HAAG

„Moeder, mag ik nu naar school gaan? Anders kom ik nog te laat!” Vol verlangen kijkt Jettie Vening haar moeder aan. Ze wil al half opstaan van haar stoel, één been staat al op de grond, maar haar moeder zegt: „Nee, Jettie, eerst je boterham opeten. Foei meiske, wat treuzel je toch vanmorgen. Toe, eet nu rustig af, je hebt nog tijd genoeg.”

Jettie zucht heel diep en ze stopt nog weer een stukje brood in haar mond. Het smaakt haar niet vanmorgen. Waarom is moeder ook altijd zo streng, dat ze niets op haar bordje mag laten staan?

„Als je zo langzaam doet, kom je helemaal niet weg,” klinkt de stem van mevrouw Vening achter haar.

Jettie schrikt en ze tracht vlug het hapje door te slikken.

„De juffrouw zit je in je maag,” plaagt haar moeder.

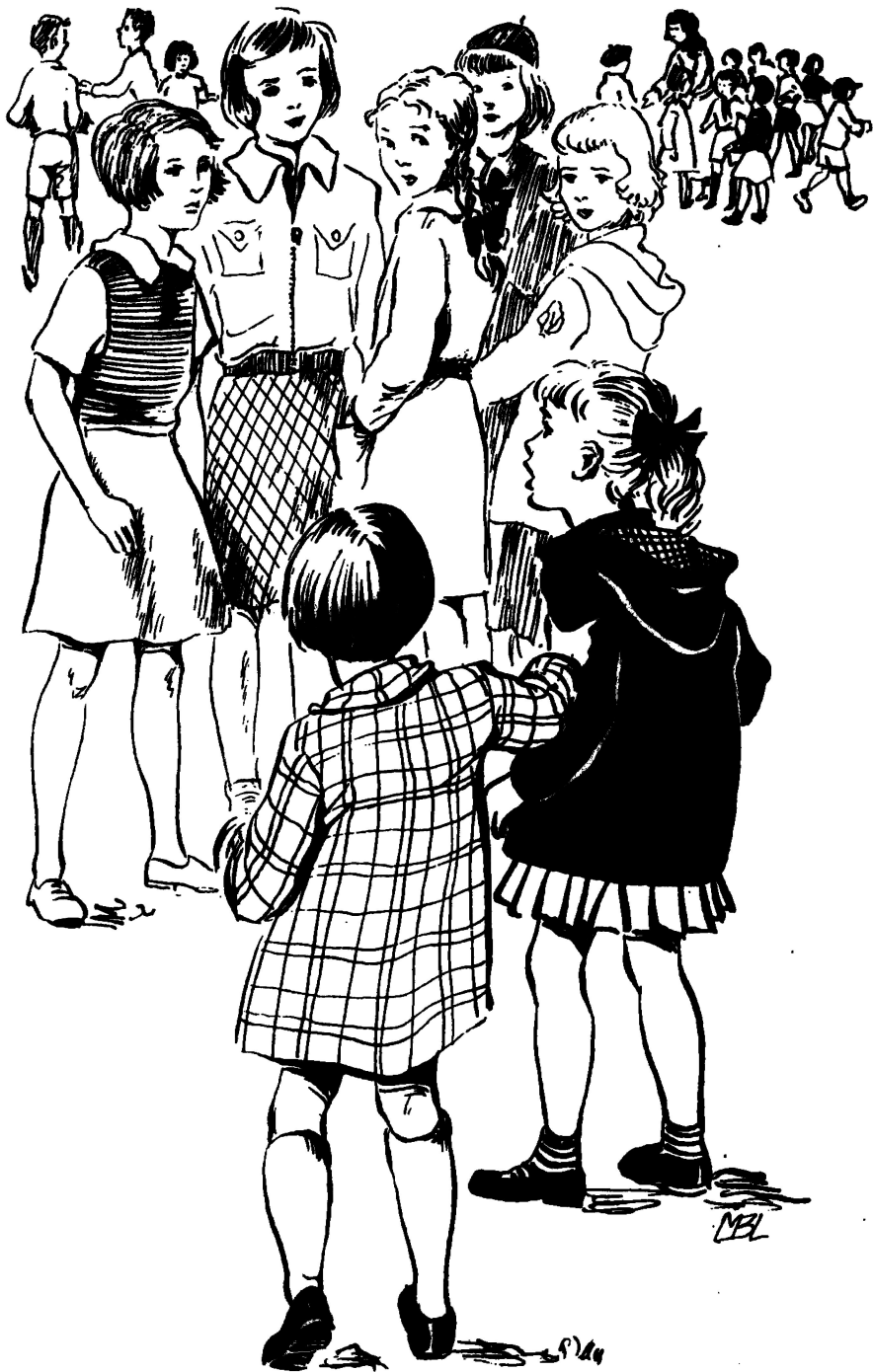
Jettie schiet in de lach. Stel je voor, dat die hele juffrouw in je maag kon zitten. Maar dan roept ze verschrikt: „O, daar komt Hanneke al aan. Toe, mam, mag ik nu gaan? Ik zal om twaalf uur wel een boterham extra eten.”

Haar moeder weifelt even, ja. . . . nee. . . . Jettie kijkt haar vol spanning aan.

„Vooruit dan maar,” zegt mevrouw Vening eindelijk. „Ik begrijp ook wel, dat je vandaag niet eten kunt. Ga maar gauw en groet de juffrouw nog eens van me.”

De laatste woorden hoort Jettie al niet meer, zo vlug is ze naar de gang gelopen, om haar jas te halen. Met één arm in de mouw en één arm er nog buiten, komt ze naar binnen hollen, om haar moeder een kus te geven.

Moeder trekt haar snel haar mantel goed aan, anders zou ze misschien de hele weg naar school er zo bij lopen, alleen maar, om toch

vooral op tijd te zijn.

„Hier robbedoes,” lacht haar moeder, „hier heb je nog twee plakken koek. Voor jou en voor Hanneke. Niet vergeten op te eten, hoor.”

„Vast niet,” belooft Jettie gul en ze rent de voordeur uit, die met een klap achter haar dicht valt.

Dan is het heel stil in het grote doktershuis. Vader is al weg, naar de zieke mensen en moeder begint de tafel op te ruimen. Het dienstmeisje is in de keuken bezig, verder is er niemand. Niemand? Nou ja, poes Mineke ligt in zijn mand en likt zorgvuldig zijn pootjes. Maar Mineke zegt ook niet veel, alleen zo nu en dan, als hij héél tevreden is: grrr. . . . grrr. . . .

Buiten lopen de twee meisjes, Hanneke en Jettie, stijf arm in arm. Ze happen allebei van hun plak koek.

„Lekker,” zei Hanneke. „Ik lust graag koek.”

„Gekkerd,” lacht Jettie, „jij kunt toch altijd zoveel koek krijgen als je wilt. Je vader heeft er een winkel vol van.”

„O,” antwoordt Hanneke, „maar dat is niet voor ons, om op te eten. Dat is om te verkopen. . . .”

„Maar als je vader bakker is, heb je altijd lekkere dingen,” houdt Jettie vol.

Hanneke schudt wijs van „nee”. Ze weet wel beter. Wat vader bakt en wat in de winkel staat, is voor de klanten en niet voor henzelf. Want als ze het zelf opeten, kost het evengoed geld en dan heeft vader niets meer voor de mensen, die in de winkel komen.

Maar Jettie denkt er al niet meer over na.

„Laten we vlug aanlopen, dan zijn we vóór de juffrouw bij school,” zegt ze.

Ze stappen nu heel stevig door. Het is niet ver naar school. Er zijn al veel kinderen op het schoolplein, als ze aankomen. Een kringetje meisjes staat om Leni Arnold heen, het dochttertje van de hoofdonderwijzer.

„Laten we er ook bij gaan staan,” dringt Hanneke aan. Ze lopen er naar toe en er wordt ruimte voor hen gemaakt.

„En daardoor weet ik het, maar jullie mogen het aan niemand vertellen,” zegt Leni.

„Wat weet je dan?” vraagt Jettie. Doordat zij later bij het groepje

zijn gekomen, hebben ze niet gehoord, wat Leni verteld heeft. „Nou, van het cadeau voor de juffrouw,” vertelt een van de meisjes. „Je mocht het niet doorvertellen,” zegt Leni scherp. „Dat heb ik nu net gezegd.”

„Ja maar, toch wel aan Jettie en Hanneke? Het is toch hun juffrouw,” verdedigt het meisje zich.

„Zij zijn nog maar ukken,” beweert Leni uit de hoogte. Ze zit zelf in de zesde klas en daarom voelt ze zich ver boven Hanneke en Jettie verheven.

„Als wij maar ukken zijn, hoef ik het niet eens te weten,” antwoordt Jettie boos. „Ga je mee, Hanneke?”

Ze wil zich al omdraaien, maar Hanneke blijft nog staan. Wat Leni vertelde, ging over hùn juffrouw. Nou, dan mogen zij het toch ook zeker wel weten!

„Ga nou mee,” dringt Jettie nog een keer aan, maar Hanneke zegt: „Wij zijn geen ukken meer en het is onze juffrouw,” en daarbij kijkt ze Leni heel verontwaardigd aan.

„Vooruit dan maar,” geeft Leni toe. „Maar jullie moeten ook je mond houden. Eerst beloven.”

„Natuurlijk,” zegt Hanneke en Jettie bromt ook zo iets.

„Gisteravond hoorde ik moeder aan vader vertellen, wat er van het geld gekocht is voor juffrouw Martens,” vertelt Leni. Juffrouw Martens is al van de eerste klas af de juffrouw geweest van Hanneke en Jettie en nog veel meer kinderen. Ze houden allemaal erg veel van haar. Maar vandaag is het de laatste dag, dat juffrouw Martens les geeft, want ze gaat trouwen. En nu hebben alle kinderen van de school wat geld meegebracht, om haar iets te kunnen geven en meneer Arnold — de bovenmeester, zoals ze hem hier op het dorp noemen — heeft het geld ingezameld, om er iets voor te kopen.

„En wat heeft je moeder gekocht?” vraagt Jettie. Ze brandt van nieuwsgierigheid.

„Een schemerlamp,” antwoordt Leni heel zacht, zo zacht, dat zij het bijna niet verstaan kunnen.

Maar Hanneke, die heel scherpe oren heeft, verstaat het en ze jubelt hardop: „O, een schemerlamp.”

„Sttt,” sist Leni en de andere meisjes kijken verschrikt.

„Moeten ze het nu allemaal horen, dom kind! Ik mocht het niet eens weten. Maar ik hoorde het per ongeluk, dat moeder het tegen vader zei.”

Hanneke knikt verschrikt. Wat dom van haar, om zo hard te roepen. Maar ze vond het ook zo'n mooi cadeau!

De schoolbel luidt; het is tijd om naar binnen te gaan.

De meisjes gaan uit elkaar en Jettie en Hanneke lopen samen de schoolgang in. Ze hangen hun mantels op aan de kapstok in de gang. Juffrouw Martens staat al bij de deur, net zoals elke dag. En de school ziet er ook precies zo uit als op andere dagen. En toch is alles heel anders. Dat voelen de kinderen pas goed, wanneer ze in de banken zitten en de juffrouw bidt. 't Is vandaag allemaal voor 't laatst. Drie jaar heeft juffrouw Martens elke morgen met hen gebeden, hun uit de Bijbel verteld. Ze hebben samen sommen gemaakt en gelezen. Allemaal dingen, die elke dag weer heel gewoon waren. Maar nu is het niet meer gewoon, want het is de laatste keer, dat ze hier samen zijn met hun juf. De kinderen zijn er een beetje stil van en als juffrouw Martens uit de Bijbel begint te vertellen, schuiven Jettie en Hanneke een beetje dichterbij elkaar toe. Al die jaren hebben ze altijd in dezelfde bank gezeten, vlak voor de lessenaar. Een fijn plaatsje, vooral als je zoveel van je juffrouw houdt als zij. En nu. . . Nu zullen zij morgen wel weer in die bank zitten, maar dan staat er een andere juffrouw voor de klas. Maar als de juffrouw vertelt, vergeten zij het toch en luisteren goed naar het verhaal. Straks zal juffrouw Martens vragen stellen, om te zien, of zij het goed begrepen hebben en alle kinderen willen vandaag laten merken, dat ze opgelet hebben.

Na de bijbelles willen ze hun rekenboekjes te voorschijn halen. Het is woensdagmorgen en dan hebben ze altijd rekenen. Maar vandaag zegt de juffrouw: „Laten jullie de boekjes maar in de kastjes. We gaan spelletjes doen, omdat het de laatste morgen is.”

„O,” zeggen ze allemaal, want dat is een verrassing.

„Wat zullen we eerst doen?” vraagt de juffrouw aan Hanneke en Hanneke krijgt een diepe rimpel boven haar neus van het nadenken.

„Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet,” zegt ze dan en de juffrouw lacht tegen haar.

„Goed, hoor,” zegt ze, „dan mag jij het eerst wat bedenken en wij zullen allemaal raden. Kom jij hier maar op een stoel naast me zitten, want jij moet antwoord geven.”

En Hanneke gaat met een rode kleur naast de juffrouw op een stoel zitten.

„Zo,” zegt juffrouw Martens. „En nu maar met z'n drieën in een bank, dan zitten we allemaal dicht bij elkaar.”

Nu wordt het pas gezellig in de klas. En Hanneke mag zeggen, wat ze ziet. Ze moet heel goed nadenken, want het moet erg moeilijk zijn. Eindelijk zegt ze: „Het is blauw.” Ze heeft het steentje gekozen in de broche van juffrouw Martens. Om de beurt raden ze. „De kaft van het schrift,” zegt er een.

„Mis,” zegt Hanneke.

„Koud of warm?” vragen ze allemaal.

„Koud,” zegt Hanneke beslist.

„De lucht op de plaat van de koeien, die tegen de muur hangt,” zegt een ander.

„Helemaal mis en erg koud,” zegt Hanneke.

Alle dingen, die blauw zijn in de klas, worden opgenoemd en alles is koud, koud en nog eens koud. Ze worden er wanhopig van. Eindelijk zegt Jettie: „Het blauwe potlood op het tafeltje van de juffrouw.”

„Mis,” zegt Hanneke weer, „maar nu is het warm.”

„Erg warm?” wil Jettie weten.

„Ja, nogal,” zegt Hanneke. Nu moeten ze allemaal nog eens dubbel denken, want als dit erg warm is, moet dat blauw vlak bij de juffrouw zijn.

En ineens roept Kees van de slager: „De steen, de steen in de broche.”

Hij heeft het gewonnen en nu mag hij op de stoel zitten en iets bedenken.

De tijd vliegt om. Ze willen allemaal graag één keer op die stoel zitten en dat lukt ook wel. Soms is het iets héél moeilijks om te raden en soms is het makkelijker. Maar ze kunnen er niet genoeg

van krijgen en ze kijken dan ook bijna teleurgesteld, wanneer een jongen uit de hoogste klas aanklopt en vraagt of de juffrouw met alle kinderen in de gymnastiekzaal wil komen.

„We moeten ophouden, kinderen,” zegt juffrouw Martens. „Gaan jullie maar mee.”

En ze lopen netjes twee aan twee door de lange gang naar het gymnastieklokaal. Daar zijn de andere klassen al en ook alle meesters en juffrouwen. Zij moeten vooraan gaan zitten, omdat zij de klas van juffrouw Martens zijn. En helemaal vooraan staat een versierde stoel en daar moet juffrouw Martens zelf in gaan zitten.

Nu wordt het heel stil in het grote gymnastieklokaal. Het is ook zo vreemd allemaal. Meneer Arnold begint te praten. Hij vertelt, hoeveel ze allemaal van juffrouw Martens gehouden hebben en de kinderen knikken van „ja”. En hoe naar ze het vinden dat ze weggaat, maar dat ze toch ook blij voor de juffrouw zijn, omdat ze nu gaat trouwen. Ze zullen juffrouw Martens niet vergeten, zegt meneer Arnold en ze hopen allemaal dat zij de kinderen ook niet vergeet. Daarom hebben ze iets gekocht. Als ze daar naar kijkt, denkt ze vast ook aan de school hier in Termolen, waar ze zo lang geweest is en waar ze zoveel aan de kinderen geleerd heeft.

Twee jongens van de hoogste klas brengen de schemerlamp binnen. „Ohhh,” klinkt het door de rijen. En juffrouw Martens wordt helemaal rood, zo blij is zij met het cadeau.

Alle kinderen worden nu getrakteerd. Er gaan grote schalen met koekjes rond en kerstkransen van borstplaat in verschillende kleuren. Iedereen mag er twee nemen. Jettie doet ze om haar wijsvingers. „Nu heb ik hele grote ringen,” zegt ze. „Een gele en een rose.”

Er wordt gelachen en gepraat en ze genieten van het lekkers.

Juffrouw Martens staat bij de lamp, om hem nog eens goed te bekijken.

Maar dan is er toch een eind aan de pret. Het is bijna twaalf uur en de morgen is afgelopen. Meneer Arnold gaat weer voor in de zaal staan en klapt in zijn handen om te waarschuwen, dat ze nu weer stil moeten zijn.

„Kinderen,” zegt hij, „nu zingen we samen voor juffrouw Martens:

De Heer zal u steeds gadeslaan
opdat Hij in gevaar
uw ziel voor ramp bewaar'.
De Heer, 't zij ge in of uit moogt gaan,
en waar g' u heen moogt spoeden,
zal eeuwig u behoeden.

Meneer Arnold gaat voor het orgel zitten en samen zingen zij nu dit vers.

Juffrouw Martens kijkt voor zich uit en nu ziet zij niet meer rood, maar heel wit.

Daarna bidt meneer Arnold en hij vraagt, of de Here juffrouw Martens bewaren wil en gelukkig maken en haar heel dicht bij Hem houden.

„Amen,” zegt hij en de kinderen blijven nog een ogenblik héél stil zitten. Dan gaat juffrouw Martens bij de deur staan en ze lopen allemaal langs haar heen en van alle kinderen krijgt ze een hand. Hanneke en Jettie lopen samen de school uit. Ze zijn allebei stil en onder de indruk. Juffrouw Martens was zo lief. . . . het spijt ze erg dat ze weggaat.

„Het is toch leuk voor haar, dat ze gaat trouwen,” zegt Hanneke eindelijk aarzelend.

Hanneke wil altijd graag van alle dingen de zonkant opzoeken. Het geeft ook zo weinig om te blijven treuren.

Jettie haalt haar schouders op. „Het zal wel,” zegt ze onverschillig. Zij vindt het maar erg, dat de juffrouw hen allemaal in de steek laat voor zo'n wildvreemde man. En dat vertelt ze ook aan Hanneke. „Maar hij is voor haar toch niet wildvreemd,” merkt Hanneke heel verstandig op. „Ze kent hem natuurlijk al een hele tijd. En nu krijgt ze een eigen huis. En natuurlijk een mooie kamer. O, wat zal onze lamp daar prachtig staan. We moeten eens gaan kijken, Jettie. De juffrouw heeft zelf gezegd, dat we allemaal eens bij haar moeten komen.”

„Och, kind,” antwoordt Jettie een beetje ongeduldig. „Wanneer komen wij nu in Amsterdam? En daar gaat de juffrouw helemaal wonen. Amsterdam is een heel eind weg, wel drie uur met de trein.”

Hannekes gezicht betreft. Ja, daar had ze niet aan gedacht. Toen de juffrouw zei, dat ze bij haar moesten komen, als ze eens in Amsterdam waren, leek dat zo gemakkelijk. Maar drie uur sporen met de trein . . . nee, daar zou wel niet van komen. En wie moet zo'n dure reis betalen? Vader Klein, de vader van Hanneke, kan dat zeker niet, want ze zijn helemaal niet rijk. De vader van Jettie zou het nog wel kunnen, maar of hij dat doen zal . . . ?

„Misschien gaat je vader eens met de auto,” zegt Hanneke.

„Och, wel nee,” zegt Jettie. „Laten we daar maar niet over denken, want dat gebeurt toch niet.” Voor haar is het belangrijkste, dat ze haar juffrouw, van wie ze zo verschrikkelijk veel hield, nu kwijt is en van troost wil ze niets weten. Ze loopt een beetje boos voor zich uit te kijken en ze luistert maar half naar Hanneke, die nog weer eens vertelt, dat de nieuwe juffrouw die morgen komen zal, bij hen in huis komt. „En juffrouw Riemens krijgt de grote kamer boven,” zegt ze. „En ik zal wel tafel voor haar moeten dekken, dat heeft moeder al gezegd.”

Nu hoort Jettie pas waar het over gaat.

„Je doet niet vriendelijk tegen haar, hoor,” zegt ze vinnig.

Hanneke schrikt. „Waarom niet?” vraagt ze geschrokken.

„Dat begrijp je toch wel. Wij hielden van juffrouw Martens. Jij net zo goed. Nou, dan kun je toch niet van juffrouw Riemens houden. Dat is een vreemde en als je aardig tegen haar bent, ben je juffrouw Martens vergeten,” zegt ze.

Hanneke moet daar even over nadenken. „Maar . . .” zegt ze voorzichtig, „juffrouw Riemens kan toch ook wel aardig zijn? Mijn moeder zegt dat ze heel lief is.”

„Dat kan wel zijn,” zegt Jettie bazig. „Maar wij hielden van juffrouw Martens en het zou ontrouw zijn als we nu ook van de nieuwe juf houden.”

Ontrouw, dat is een moeilijk grotemensenwoord. Maar Jettie gebruikt wel eens meer grotemensenwoorden. Dat komt misschien omdat ze enig kind is en altijd de gesprekken tussen haar vader en moeder hoort.

„Wat is dat precies: „ontrouw?”” vraagt Hanneke een beetje verlegen. Ze schaamt zich wel, dat ze het niet zo goed begrijpt.

„Dat is. . . . dat is. . . .” zegt Jettie. Maar ze heeft zelf toch ook moeite om uit te leggen wat ontrouw is. „Dat is, als je een ander aardig vindt en daardoor juffrouw Martens vergeet,” zegt ze dan maar.

Hanneke knikt. Nu begrijpt ze het wel zo'n beetje.

„Je mag dus niet aardig zijn tegen juffrouw Riemens,” baast Jettie weer, „en je mag niet van haar houden. Dat moeten we elkaar beloven. Dat we geen van beiden van haar zullen houden.”

Hanneke zucht even. Ze is het wel gewend, dat Jettie de baas over haar speelt, maar dit vindt ze toch wel erg moeilijk.

„Belooft je het?” dringt Jettie aan.

Hanneke aarzelt nog. Maar als ze het niet belooft, wordt Jettie boos en dat wil ze niet. Ze zijn al zo lang vriendinnetjes. Al vanaf dat ze hele ukken waren. En Hanneke houdt er niet van, om ruzie te krijgen.

„Goed, dat belooft ik,” zegt ze eindelijk met een heel ernstig gezichtje.

„Ik belooft het ook,” zegt Jettie. „Ik zal juffrouw Riemens helemaal niet lief vinden.”

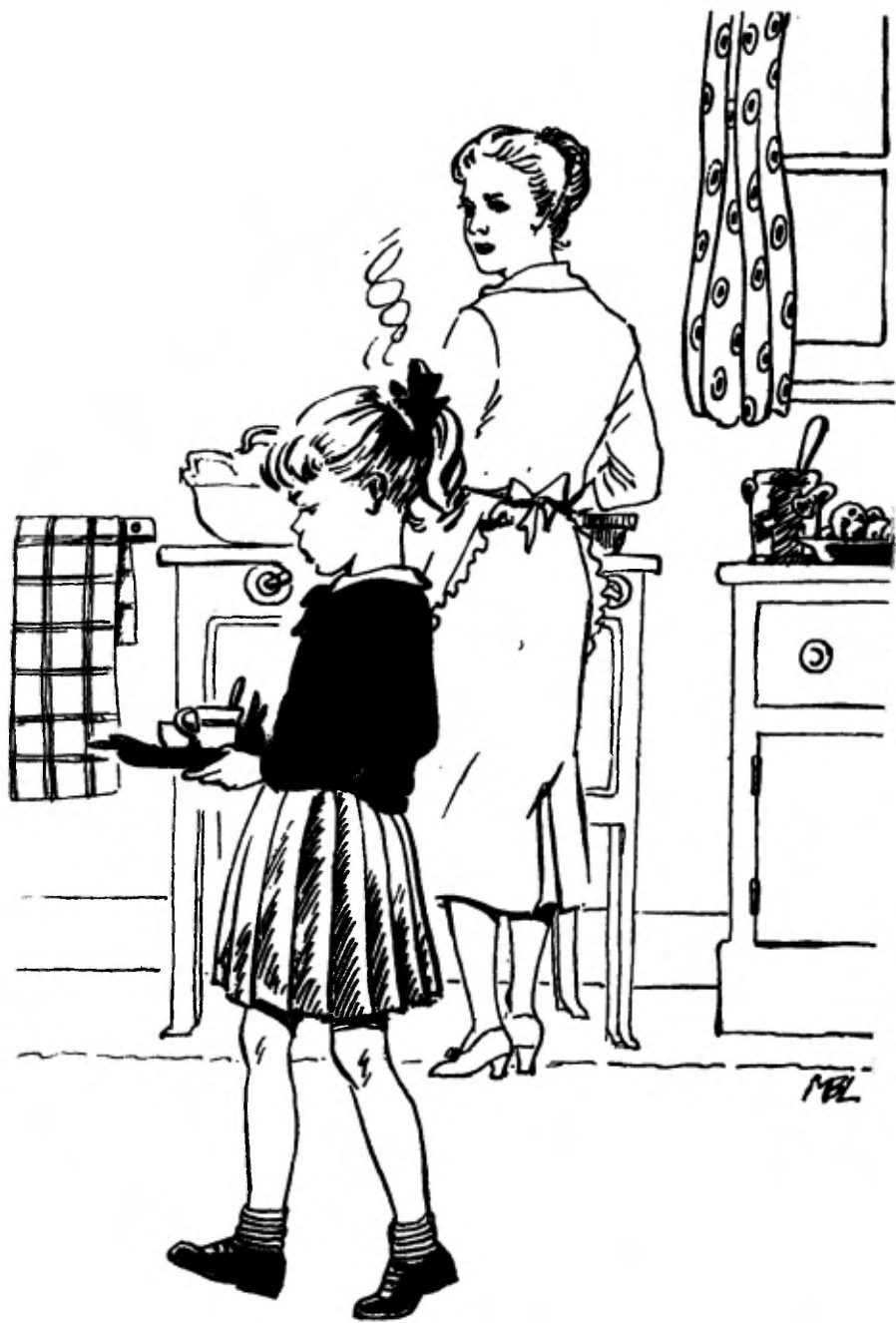
„Maar je gaat haar toch niet plagen?” vraagt Hanneke, een beetje angstig.

„Dat weet ik nog niet. Daar moet ik nog over denken,” antwoordt Jettie. „Maar hoor eens, je mag niet aan je vader en moeder vertellen, dat we dit beloofd hebben. Die mogen het niet weten.”

„En jouw vader en moeder?” vraagt Hanneke.

„Ook niet,” zegt Jettie. Ze weet wel, dat het niet goed is, wat ze wil en daarom mag niemand er iets van weten. Jettie kon zo koppig zijn, zo koppig, om er verdrietig van te worden. Haar vader heeft al zo vaak gezegd: „Jettie, pas toch op. Het gebeurt nog eens een keer, dat jij door je koppigheid verkeerde dingen doet.” Dan probeert Jettie een poosje om minder koppig te zijn, maar elke keer vergeet ze het weer. En nu, in dit geval met de juffrouw, is ze toch niet koppig en heeft ze alleen maar gelijk.

Heel diep in haar hart weet ze wel dat ze geen gelijk heeft en dat het helemaal niet lief van haar is, om aan de nieuwe juffrouw een hekel te willen hebben, maar dat wil ze niet toegeven.

„Kom je vanmiddag bij me spelen?” vraagt ze aan Hanneke.

„Ik weet het nog niet,” zegt Hanneke. „Misschien moet ik moeder wel helpen. Kom jij maar naar ons toe.”

Jettie belooft niets. Ze is nog altijd een beetje boos en ze weet zelf niet, waarom.

„Ik zal wel eens kijken,” zegt ze en dan gaat ze het huis binnen.

Mevrouw Vening is in de eetkamer bezig. Ze dekt de tafel. „Zo kindje,” zegt ze vriendelijk. „Hoe is het op school geweest?”

„Goed,” antwoordt Jettie en ze loopt naar een hoek van de kamer, waar haar kleine tafeltje en stoeltje staan. Ze neemt haar boek, „Niek van de bovenmeester” van W. G. van de Hulst. Dat is een mooi boek en ze heeft er gisteravond in zitten lezen. Nu slaat ze het weer open waar ze gebleven is, maar het is gek, het lijkt wel of het vandaag veel minder mooi is. Ze kan er haar gedachten niet bij houden. Elke keer moet ze aan school denken en aan haar afspraak met Hanneke. Ze leest niet echt, ze kijkt een beetje over de regels heen. Haar moeder heeft geen tijd om op haar te letten, want zó komt vader thuis en dan moet er dadelijk gegeten worden, omdat om één uur het spreekuur weer begint. Daarom loopt mevrouw Vening bedrijvig heen en weer tussen de keuken en de kamer.

„Jettie,” roept ze uit de keuken, „wil jij even de messen en vorken op tafel leggen?”

Jettie slaat haar boek dicht en staat langzaam op. Ze heeft niets geen zin om te helpen.

„Waarom kan Greetje dat niet doen?” vraagt ze onvriendelijk in de keuken.

Mevrouw Vening kijkt op. Ze dacht het straks al, dat Jettie uit haar humeur was.

„Greetje heeft het al druk genoeg,” zegt ze vriendelijk. „Het is toch heel gewoon, dat jij ook even helpt.”

Greetje is het meisje, dat bij hen woont en dat voor alles zorgt. Jettie is dikke vriendinnen met haar, maar vandaag wordt ze ook al boos op Greetje, omdat zij niet beneden is om met tafeldekken te helpen. Treuzelend pakt ze de messen en vorken uit de kast.

„Toe, kindje, schiet een beetje op,” vermaant moeder haar, „je weet toch, dat we zó klaar moeten zijn.”

„Nou ja,” laat Jettie zich ontvallen. „Altijd dat gedoe.”
Haar moeder laat het macaronischoteltje, waarmee ze bezig is, even staan. Ze neemt haar dochttertje bij de arm.
„Die toon wil ik niet horen, Jettie,” zegt ze rustig. „Ik weet niet, waarom je zo uit je humeur bent, dat moet je me straks maar eens vertellen. Maar in elk geval wil ik, dat je vriendelijk bent en niet onbeleefd. Heb je me begrepen?”

Jettie knikt.

„Heb je me begrepen?” vraagt mevrouw nog een keer.

„Ja, moeder,” zegt Jettie nauwelijks hoorbaar.

„Breng dan alles naar binnen en zet het op tafel,” beveelt haar moeder.

Jettie doet het. Ze durft niet meer tegen te stribbelen, want als moeder zó praat, méént ze het!

De tafel is helemaal klaar, als vader thuiskomt.

„Ha, dat ruikt goed,” zegt hij, op het warme hapje wijzend. „Ik heb echt trek.”

Hij gaat aan tafel zitten. „Waar is Jettie?” vraagt hij en kijkt rond. Jettie is weer in haar eigen stoeltje gaan zitten. „Kom meisje,” dringt haar vader aan. „We moeten beginnen.”

Dokter Vening bidt en dan beginnen ze te eten.

„Wat is er met mijn dochttertje?” vraagt vader ineens.

Jettie is zo stil en anders heeft ze zoveel verhalen te vertellen. „Ging het op school niet goed? Hard gewerkt?”

„Och, dat gaat wel,” zegt Jettie kort.

„Ik denk, dat ze helemaal niet gewerkt hebben,” zegt moeder. „Het is vandaag toch de laatste dag, dat juffrouw Martens op school was?”

„O, ja,” herinnert vader zich. „Dat is waar ook. Zit het je dwars, dat je juffrouw nu weg is? Het is ook jammer voor jullie, je hield allemaal veel van haar. Maar de nieuwe juffrouw zal ook wel lief zijn.” Dit is te veel voor Jettie. Haar lip begint bedenkelijk te trillen en er komen tranen in haar ogen.

„Wat is er nou, poes?” vraagt haar vader en hij legt zijn grote hand over de hare. „Vind je het zo verdrietig, dat juffrouw Martens weg is?”

„Ja,” snikt Jettie. „En de nieuwe juffrouw is natuurlijk niet lief.”

„Maar waarom niet?” vraagt vader verbaasd. „Waarom zou ze niet lief zijn? Je kent haar toch niet?”

„Juffrouw Martens was alleen lief,” huilt Jettie. „En die is weg.” „Er is niets aan te doen, kindje,” troost vader. „Je moet er maar niet om huilen. Juffrouw Martens gaat trouwen en dat is erg prettig voor haar. En je zult zien, over een paar weken vind je het heel gewoon en ben je weer gewend aan de nieuwe juffrouw.”

Jettie zegt niets meer en snikt nog wat na. Ze wil niet vertellen, dat ze een hekel zal hebben aan de nieuwe juffrouw. En hoe erg het is, dat juffrouw Martens gaat trouwen, begrijpen vader en moeder toch niet, want ze hebben zelf niet drie jaar bij haar in de klas gezeten. Vader kijkt een beetje bezorgd naar zijn dochtertje. Jettie kan zich zo opwinden en ze is niet zo sterk.

„Je moet vanmiddag maar een beetje stil blijven zitten lezen,” zegt hij. „Dan is het morgen weer over.”

Er wordt gebeld. Ze horen voetstappen in de gang, Greetje maakt de deur open en de eerste patiënt gaat naar de wachtkamer.

Vader kijkt op zijn horloge. „Al één uur,” zegt hij. „Ik moet nu weg. Laten we danken.”

Direct na het danken gaat hij de kamer uit.

„Kom je vanmiddag theedrinken?” roept moeder hem na.

„Nee, ik heb geen tijd. Ik moet dadelijk na het spreekuur weg, want er zijn veel zieken,” antwoordt hij.

De deur gaat achter hem dicht en Jettie blijft alleen met haar moeder. Moeder kijkt naar haar. „Vertel nu eens,” vraagt ze lief. „Er is iets, ik zie het aan je gezicht. Heus, het is beter dat je het aan mammie vertelt.”

„Nee,” schudt Jettie. Ze wil het niet vertellen en ze kan het ook niet. Moeder zou het niet begrijpen dat zij Hanneke dwong zo iets onaardigs te beloven. Maar het is moeilijk om een geheim te bewaren als je pas acht jaar bent.

Moeder blijft even stil bij haar zitten en wacht. Maar Jettie zegt niets. Dan staat moeder eindelijk op en zegt: „Als je het dan niet vertellen wilt, dan zal ik er nu ook niet meer naar vragen. Maar denk erom, Jettie, het is niet goed om geheimen te hebben. En als je me straks

soms iets vertellen wilt, dan vind ik dat erg prettig. Ik heb liever niet dat m'n meisje iets voor me verbergt."

Moeder gaat ook de kamer uit en Greetje komt binnen, om de kamer op te ruimen.

Jettie haalt haar sommenboekje van school voor de dag. Ze is deze maand een paar weken ziek geweest en nu moet ze bijwerken met rekenen, wat haar zwakste vak is. Ze zit bij haar tafeltje en probeert een moeilijke vermenigvuldiging te maken. Het lukt niet erg. Elke keer denkt ze aan andere dingen. En als de som weer niet goed uit wil komen, slaat ze ongeduldig haar boekje dicht en gaat met de poppen spelen. Jammer, dat Hanneke niet komt.

Alleen spelen is zo saai. Misschien . . . misschien, dat ze straks naar Hanneke toegaat. Als het mag van moeder . . .

In het grote bakkershuis van bakker Klein ruikt het altijd naar lekkere dingen: vers gebakken brood of koekjes of chocolade. En altijd is er wel iets in de bakkerij te zien. De grote deur van de oven wordt opengetrokken en de bakblikken met koekjes eruit getrokken. Speculaasjes, mooi bruin met amandelen erin.

Bakker Klein schudt de blikken even heen en weer, om alle koekjes los te maken van de plaat, eer zij koud worden. „Zo,” zegt hij tevreden, „die zijn alweer mooi de oven uitgekomen. Nu moeten ze afkoelen en dan kan Hanneke ze in de blikken doen.”

Dat is 's woensdagmiddags altijd het werk van Hanneke, om de vers gebakken koekjes voorzichtig in de trommels te bergen. Ze kan het al zo goed en het gebeurt maar eens een enkele keer, dat zij er een breekt. Kleine Bertje komt in de deur van de bakkerij staan. Achter hem staat zijn broertje Wieke. Ze speelden in de gang, maar de lucht van de koekjes maakte, dat zij hierheen kwamen.

„Vader, mogen wij een spikkelaasje,” vraagt Bertje.

Bakker Klein kijkt op. „Wat doen jullie in de bakkerij?” vraagt hij.

„Je weet toch, dat je ons hier niet voor de voeten mag lopen.”

„We wilden zo graag een spikkelaasje,” zegt Wieke nu ook. Bakker Klein begint te lachen. „Domme jongen, het heet „speculaasje”, verbetert hij. „Zeg het eens na: speculaasje.”

„Spikkelaasje,” zegt Wieke met een ernstig gezichtje, maar Bertje doet heel erg zijn best en dan kan hij dat moeilijke woord toch wel goed nazeggen.

„Nou, vooruit dan maar,” geeft vader toe en ze krijgen allebei zo'n mooi, bruin speculaasje in hun handen. Wieke hapt er dadelijk in,

maar Bert kijkt er eerst naar. „Mooi,” zegt hij, „er staan poppetjes in.”

„Maar nu weg uit de bakkerij. Ga maar in de kamer spelen,” zegt hun vader.

Ze begrijpen wel, dat er niet meer te halen is en langzaam etend van hun koekje, gaan ze naar de kamer terug. Daar begint het al donker te worden. Het is najaar en de dagen zijn kort.

„Wat zullen we doen?” vraagt Bert.

„Weet niet,” zegt Wieke. Hij is pas drie jaar en hij kan nog niet goed spelletjes bedenken.

„Laten we treintje spelen,” stelt Bertje voor en Wieke vindt het best. Ze zetten alle stoelen achter elkaar en de voetenbankjes ook. Dat is de trein. Vaders grote leunstoel is de locomotief en Dokkie, het kleine hondje, mag ook meespelen. Bert is machinist en Wieke conducteur. En Dokkie moet reiziger zijn. Ze zetten hem op een van de stoelen. „Mooi blijven zitten,” beveelt Bert, „dan mag je op reis.” Dokkie knort even, want hij vindt het helemaal niet leuk, om zo maar op een stoel gezet te worden.

„Blijven zitten,” maant Bertie nog een keer, maar Dokkie springt eraf, op de grond. Bert kijkt hem teleurgesteld na. „Er moet toch een reiziger zijn,” zegt hij, „anders is het geen echte trein. Kom hier, Dokkie . . .” Maar Dokkie is al lang weggelopen.

„Dan moet jij reiziger zijn,” zegt Bert tegen Wieke.

„Nee, ik konteur,” antwoordt Wieke.

„Domme jongen, dat heet conducteur,” verbetert Bert hem, maar Wieke luistert niet. Hij vindt het helemaal niet nodig, om alle woorden goed te zeggen. Dat is zó moeilijk, hij speelt veel liever. Wat moeten ze nu, zo zonder reiziger? „Ik ga Hanneke halen,” beslist Bert. „Dan moet zij in de trein zitten.”

Hij gaat de kamer uit om zijn zusje te zoeken. Waar is Hanneke nu toch? Niet in de keuken en niet in de voorkamer. „Moeder,” roept hij, „waar is Hanneke?”

Hanneke komt boven aan de trap kijken. „Wat is er?” vraagt ze. „Kom je mee spelen?” antwoordt Bert. „We hebben geen reiziger in de trein.”

„Ik ben zo klaar, dan kom ik,” belooft Hanneke. Ze is boven bezig.

het bed op te maken van de nieuwe juffrouw, die vanavond komt. Moeder is ook aan 't werk in de kamer. Ze wrijft de meubelen nog eens een keer af, dat er geen vingers op zullen staan.

„Zou ik dat kleine stoeltje hier bij de kachel zetten?” vraagt ze aan Hanneke. Ze heeft alles in de kamer al wel drie maal verzet, maar moeder wil ook graag, dat het gezellig zal zijn als de juffrouw komt. Hanneke kijkt met een schuin hoofd naar het kleine stoeltje. „Ja,” zegt ze, „dan kan de juffrouw fijn bij de kachel zitten, als ze het koud heeft.”

„We moeten het juffrouw Riemens maar echt prettig maken,” zegt haar moeder. „Het is toch al niet leuk voor haar, om helemaal alleen hier te komen. Ze is altijd bij haar vader en moeder thuis geweest.” „Natuurlijk,” vindt Hanneke ook. „We zullen allemaal erg lief voor haar zijn.” En ze denkt: „Als ik eens alleen ergens heen moest, dan zou ik ook erg graag willen, dat iedereen vriendelijk voor me was. Stel je eens voor, dat ik vader en moeder en de broertjes niet dichtbij me had”

„Jij mag de juffrouw 's middags thee brengen,” gaat moeder voort. „En 's morgens ook. En dan moet je altijd vragen, of de juffrouw nog iets nodig heeft of dat je een boodschap voor haar kunt doen of iets anders.”

Ja, dat zal Hanneke doen, ze belooft het graag. Maar dan ineens herinnert ze zich met schrik de belofte aan Jettie. Hoe moet dat nu: moeder wil, dat ze heel lief is voor de nieuwe juffrouw en Jettie wil, dat ze onaardig is. En ze heeft aan allebei beloofd. . . . Aan moeder om lief te zijn en aan Jettie om niet lief te zijn.

Ze krijgt een kleur van schrik en ze vergeet het divankleed over het bed recht te trekken. Het liefst zou ze maar dadelijk alles aan moeder vertellen. . . . of aan vader, want vader luistert altijd zo goed. Maar ze had Jettie beloofd, om tegen niemand iets te zeggen.

Hanneke zucht heel diep. Hè, wat is nu alles ineens naar. Ze weet niet meer, hoe ze het doen moet. Had ze het maar nooit aan Jettie beloofd, dan was het nu niet zo moeilijk. Ze moet er heel diep van zuchten.

„Wat is er?” vraagt haar moeder. „Je zucht zo diep.”

„Niets, moeder,” zegt Hanneke en ze buigt zich heel diep over het

bed, zodat moeder haar kleur niet zal zien. Zie je wel, daar beginnen de nare dingen al. Nu heeft ze tegen moeder gejoekt, want er is wél iets, maar ze mag het alleen niet vertellen. Als ze het vanavond eens bij het naar bed gaan aan vader vertelde? Nee, dat mag ook niet. „Ga jij nu maar met de broertjes spelen,” zegt haar moeder. Ze heeft niets gemerkt van Hannekes verwarring. „Maar denk erom, dat je straks de koekjes nog voor vader in de trommel moet bergen.”

Hanneke is blij dat ze naar beneden kan gaan. In de kamer van de nieuwe juffrouw is het nu ineens heel niet prettig meer!

„Kom je nou,” roept Bertje van beneden. Hun trein kan nog steeds niet rijden, omdat ze geen reiziger hebben. En Dokkie, die stoute hond, is stillerjes in de voorkamer gaan liggen waar hij helemaal niet komen mag. Maar Dokkie wil rust hebben.

„Zo, jij moet op een stoel gaan zitten,” commandeert Bert. „Jij moet in de trein reizen en Wieke zal je een kaartje verkopen en ik ben machinist.”

„Goed, hoor,” zegt Hanneke en ze gaat gehoorzaam op een stoel zitten. Ze is wel gewend, dat Bert de baas is van de spelletjes die ze spelen. Bert gaat met veel lawaai in vaders leuningstoel zitten, zijn benen onder de zijleuningen door en zijn handen om de rugleuning geklemd. Hij sist en proest en fluit als drie locomotieven samen. „Nu rijdt de trein weg,” kondigt hij aan. „We gaan erg hard, we gaan door een bocht. . . . zie je wel.”

Hij is aan 't springen op zijn stoel, of het een wild paard is. „Wieke, kaartjes knippen,” roept hij naar zijn broertje. Wieke staat met open mond te kijken, naar alle sprongen die Bert maakt. Maar dan denkt hij er toch ook weer om, dat hij conducteur is en hij gaat naar Hanneke toe met een oude krant in zijn handen. „Kaartje hebben?” vraagt hij. „Ja, conducteur,” antwoordt Hanneke gehoorzaam. „Geef mij maar een mooi kaartje. Waar gaan we naar toe?”

„Weet ik niet,” zegt Wieke en hij scheurt een stukje van de krant af. „Naar Leeuwarden,” roept Bert vanaf de machine.

„Dat is een heel eind,” zegt Hanneke. Ze hoort de winkelbel gaan. Er wordt geroepen: „Blijf maar,” en Jettie komt de gang door naar de huiskamer.

„Wat spelen jullie?” vraagt ze en ze kijkt naar al die stoelen en

kussens op een rijtje, waar Hanneke eenzaam tussen zit.

„Spoortrein,” verklaart Bert, „en jij mag ook meespelen. Ga maar achter Hanneke zitten, dan ben jij ook een reiziger.”

Jettie gaat gehoorzaam zitten, al lijkt het spel haar niet erg leuk. Als Wieke bij haar komt om haar ook een kaartje te verkopen, zegt ze: „Je hebt niet eens echte kaartjes.” Wieke kijkt teleurgesteld. „Wel waar,” verdedigt hij zijn oude krant.

„Niet waar,” zegt Jettie. „Dat is een oude krant. Echte kaartjes zien er heel anders uit.”

Wiekes lip begint te trillen.

„Kom maar, Wieke,” zegt Hanneke en zij trekt de conducteur op schoot. „Jettie weet dat niet zo goed, omdat ze nooit spoortje gespeeld heeft. Jouw kaartjes zijn wel echt, hoor!”

Wieke is helemaal getroost. Als zijn grote zuster zegt, dat de kaartjes goed zijn, is het zo.

Hanneke geeft Jettie een knipoogje, dat ze verder niet meer tegen moet stribbelen. Wieke is nog maar zo klein. Jettie haalt haar schouders op. Ze is het niet gewend, zoals Hanneke, om met kleine broertjes te spelen. Ze wil gelijk hebben, maar omdat Wieke toch wel een erg lieve dreumes is, zegt ze maar niets meer. Gehoorzaam neemt ze haar stukje krant in ontvangst en de trein raast maar verder. De kleine jongens voelen dat Jettie om hen meespeelt en het zelf niet leuk vindt. En Hanneke weet wel dat haar vriendinnetje zo'n spelletje veel te kinderachtig vindt. Ze is dan ook blij, als vader roept dat ze in de bakkerij moet komen.

„Ga je mee?” vraagt ze aan Jettie. „Ik moet de koekjes in de trommels pakken. Eerst even mijn handen wassen.”

„Mag ik helpen?” vraagt Jettie, als ze al die platen met koekjes ziet staan.

„Laat me je handen eens kijken,” zegt bakker Klein. Jettie steekt een beetje verwonderd haar handen uit. Ze zijn toch altijd schoon, daar let moeder wel op.

„Gaat wel,” bromt de bakker. „Maar je moet ze toch eerst nog even wassen.”

Jettie durft niet tegen te stribbelen, maar ze is wel wat op haar teenjes getrapt. Denkt de bakker dat haar handen niet schoon zijn?

Vader Klein ziet aan haar gezicht, als zij terugkomt in de bakkerij, dat zij een beetje boos is.

„Weet je, Jettie,” zegt hij vriendelijk, „je kunt in een bakkerij niet schoon genoeg zijn. Ik geloof best, dat je pas je handen gewassen hebt. Maar misschien heb je de hond geaaid of iets anders gedaan en dan is het niet fris, als je zo weer met diezelfde handen de koekjes aanpakt, waar later allemaal mensen van eten. Dat begrijp je toch wel?” Jettie knikt van „ja”, maar in haar hart vindt ze het wel een beetje overdreven.

„Zo, doen jullie nu de koekjes er maar in,” zegt baas Klein. „Hier zijn de trommels.”

Het zijn grote, vierkante gele trommels, die helemaal vol koekjes moeten. Voorzichtig neemt Hanneke de speculaasjes en zet ze op hun kant tegen de wand van de trommel. Jettie staat te kijken.

„Zo moet je het doen,” wijst Hanneke. „Je neemt elke keer een koekje en zet dat tegen de rij aan. Maar oppassen, dat ze niet breken, want ze zijn erg bros.”

Jettie neemt ook een koekje, maar of ze het te hard aanpakt, of dat het door iets anders komt, weet ze niet; het breekt.

„O,” zegt Hanneke verschrikt en kijkt naar haar vader.

„Is er een gebroken?” vraagt de bakker.

„Ja, ik brak er een,” antwoordt Jettie.

„Eten jullie dat maar op. Maar voorzichtig zijn, hoor. Als Jettie het moeilijk vindt, moet Hanneke het maar alleen doen.”

Maar dat wil Jettie niet. Ze pakt nu elk koekje aan of het van porcelein is. Ze zijn een hele poos bezig en praten niet veel. Dat kan ook niet, omdat ze veel te veel op moeten letten, om alle koekjes goed in de trommels te bergen.

Bakker Klein is onderdehand bezig een bestelling taartjes klaar te maken. Hij moet de room erop spuiten. Dat is een heel precies werkje en hij moet er zijn gedachten bij houden, anders worden de figuurtjes niet mooi. Soms houdt Jettie even op met het inpakken van de koekjes, ze zou wel graag eens bij die taartjes gaan kijken, dat lijkt haar zo leuk. Juist als ze besluit om Hanneke maar verder alleen aan 't werk te laten omdat het haar verveelt, zegt bakker Klein: „Ziezo, klaar.

Hoever zijn jullie?"

„Nog één plaat, vader," antwoordt Hanneke.

Jettie zucht.

„Verveelt het je?" vraagt Hannekes vader.

„Ja, eigenlijk wel," zegt ze.

„Ja, meisje, eerst wou je het graag doen, nu zou ik het ook maar afmaken," vindt bakker Klein.

„Ik doe het toch voor m'n plezier," zegt ze.

Bakker Klein kijkt haar heel ernstig aan. „Niet om Hanneke te helpen?" vraagt hij dan rustig.

Jettie krijgt een kleur. „Ja . . . nou . . . ook wel," hakkelt ze.

„Ja, ja," zegt de bakker vriendelijk. „Je doet het een heel klein beetje om Hanneke te helpen, maar vooral omdat je het nog nooit gedaan hebt en het daarom leuk vindt. Maar je weet, als je aan iets begint moet je het afmaken ook, al verveelt het je. Je kunt dan niet een ander met het werk laten zitten."

Jettie geeft geen antwoord. Bakker Klein is wel aardig en hij kan mooi vertellen, maar soms doet hij net of hij je vader is. Nu ook, want eigenlijk gaf hij haar een standje en ze hoefde die koekjes toch niet op te bergen?

„Natuurlijk hoef je het niet," zegt bakker Klein. Het lijkt wel, of hij haar gedachten raden kan. „En als je op wilt houden, zal ik 't je niet verbieden. Maar of het aardig van je is . . ." Hij zegt verder niets meer en gaat de bakkerij uit, om de taartjes weg te brengen.

Hanneke en Jettie blijven alleen achter. De knechts zijn al naar huis en het is nu stil in de grote bakkerij. Hanneke kijkt verlegen naar haar vriendinnetje. „Hou maar op, Jettie," zegt ze zacht.

„Hè kind, doe niet zo flauw," valt Jettie uit. „Ik mag toch wel zeggen, dat het me verveelt. Maar je vader houdt zo'n preek."

„Dat is niet waar," verdedigt Hanneke haar vader. „Hij zei het heel vriendelijk."

„Ja, dat kan wel," broemt Jettie. „Maar hij gaf me toch maar een standje."

Gelukkig zijn de koekjes nu klaar. Hanneke blijft nog even bij de volle trommels staan dralen.

„Ik ga maar naar huis," zegt Jettie. „Vandaag schijnt alles wel mis

te moeten lopen."

„Jettie," vraagt Hanneke, „hoor eens."

„Ja, wat is er?" vraagt Jettie stug.

Hanneke zucht. Nu Jettie toch al een beetje boos is, is het zo moeilijk om erover te beginnen.

„Juffrouw Riemens komt bij ons in huis, dat weet je," zegt ze zacht.

„Ja," antwoordt Jettie onvriendelijk. „En wat nou?"

„Moeder zegt, dat we allemaal erg lief voor haar moeten zijn, omdat ze hier helemaal alleen is," vertelt Hanneke. „En dat lijkt me ook erg naar voor haar. . . ."

„Maar je hebt mij beloofd, dat je niet lief voor haar zou zijn," valt Jettie haar in de rede. „Dat heb je me echt beloofd en je moet je belofte houden, dat weet je wel. En anders wil ik ook geen vriendinnetje meer met je zijn."

Hanneke ziet er heel verslagen uit. Hoe kan ze Jettie nu vertellen, dat ze moeder beloofd heeft, wèl lief voor juffrouw Riemens te zijn? Ze weet het niet. 't Is allemaal veel te moeilijk voor haar. Ze wil doen, wat moeder zegt en ze wil ook geen ruzie met Jettie maken. „Mag ik het niet aan vader vertellen. . . . wat ik jou beloofd heb, bedoel ik?" vraagt ze bedeesd.

„Kind, ben je mal," zegt Jettie. „Wat kan je vader daar nou van begrijpen. Nee, hoor, je houdt je mond tegen iedereen. Dat heb je beloofd en dat blijft zo." En Jettie denkt dat ze van bakker Klein wel op haar kop zou krijgen, als hij dit allemaal wist. En dat wil ze helemaal niet.

„Je houdt je mond hoor, anders ben ik voor goed boos," dringt ze nog eens aan. Hanneke zegt niets. Ze vindt het allemaal erg naar en Jettie niet aardig. Jammer, Jettie kan vaak zo lief zijn, maar soms. . . . soms ook zo vervelend.

„Nou ga ik," zegt Jettie, nadat ze allebei een poosje niets gezegd hebben. „Daag. . . ."

„Daag," zegt Hanneke ook en ze blijft heel verdrietig alleen in de bakkerij achter. Het winkelbelletje tingelt en de deur slaat achter Jettie dicht.

Het is heel stil in de derde klas. Je zou een speld kunnen horen vallen. Alle kinderen zitten netjes recht in de banken, in afwachting. Vóór de klas staat meneer Arnold en naast hem staat de nieuwe juffrouw. Ze kijken allemaal naar háár. Meneer Arnold zegt: „Dit is nu juffrouw Riemens, die jullie voortaan les zal geven. Ik hoop dat jullie allemaal je best zult doen en gehoorzaam zult zijn. Juffrouw Riemens, dit is de derde klas. Ik geloof dat het allemaal lieve kinderen zijn. U zult vast goed met ze kunnen opschieten.”

„Dank u wel, meneer Arnold,” zegt juffrouw Riemens en ze lacht even tegen hem. Dan gaat de bovenmeester weg en de derde klas blijft alleen met de nieuwe juffrouw. Iedereen is een beetje verlegen, de juffrouw zelf ook. Ze is nog heel jong en ze heeft blond haar, met kleine krulletjes die op haar voorhoofd springen. Ze draagt een groene jurk, met een rode das en rode ceintuur.

Ze blijft stil voor de klas staan en alle kinderen kijken naar haar. „Ik zal jullie de geschiedenis van Jozef vertellen,” zegt juffrouw Riemens zacht, maar toch zo duidelijk, dat ook de kinderen in de achterste banken haar verstaan kunnen. „Misschien herinneren jullie je die geschiedenis nog wel, maar dan moet je toch maar goed luisteren.”

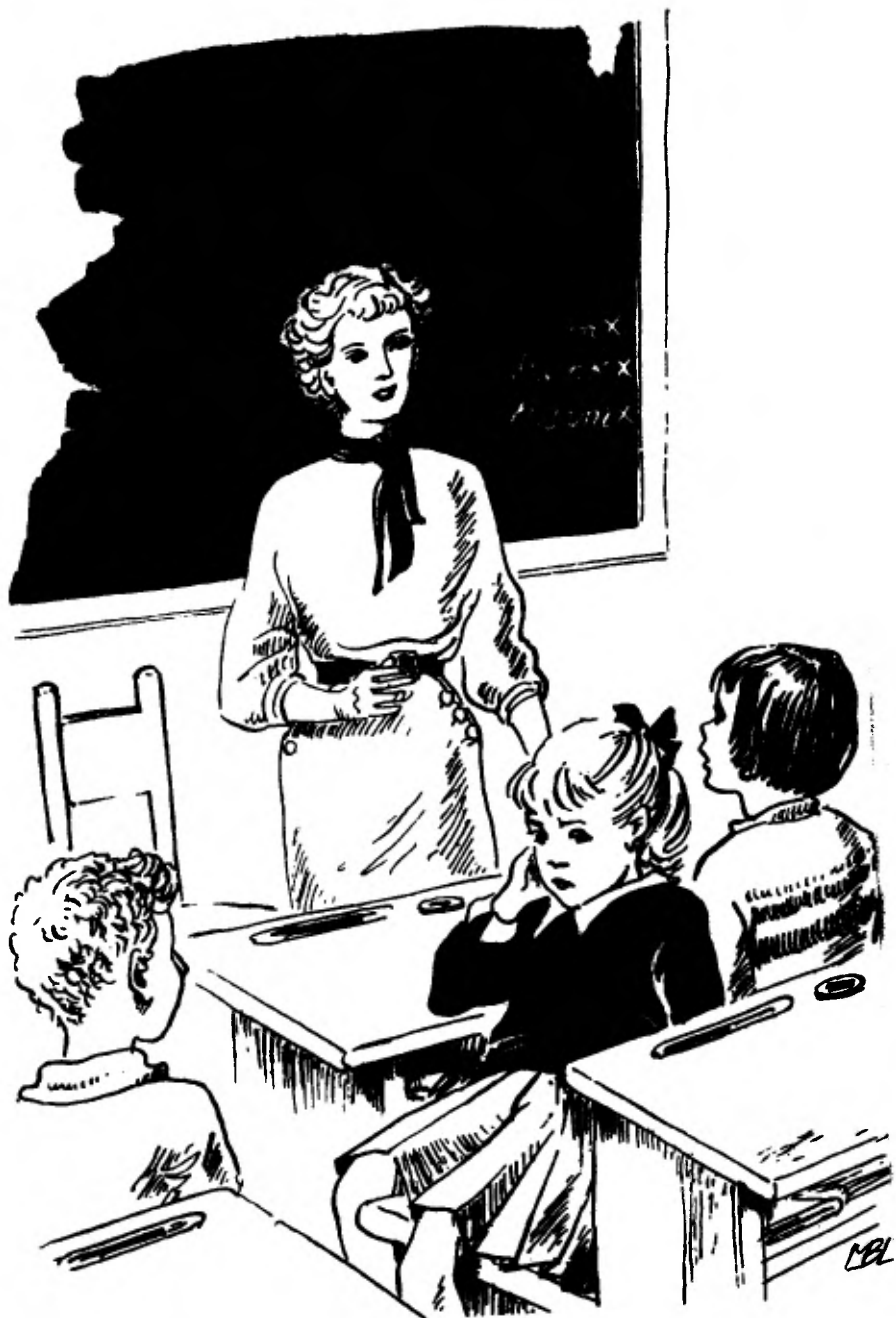
En nu begint juffrouw Riemens te vertellen. Hoe Jozef naar zijn broeders ging, die boos op hem waren om de dromen, die hij verteld had. En hoe zijn broeders ook jaloers waren, omdat hij zo'n mooie rok van zijn vader gekregen had. Daarom spraken de broeders onder elkaar af, dat zij hem kwaad wilden doen. En toen Jozef bij hen kwam, gooiden zij hem in een kuil. Alleen Ruben wilde niet dat zij hem doden zouden. Er kwamen kooplieden voorbij en de slechte broeders verkochten Jozef als slaaf. Toen slachtten ze een geitje en

ze doopten de rok van Jozef in het bloed van het dier. Die rok stuurden ze aan hun vader Jacob. En vader Jacob dacht, dat Jozef door een wild dier verscheurd was en hij was héél erg verdrietig en rouwde over zijn zoon. Maar de boze broeders vertelden hem niet, dat Jozef nog leefde en dat zij hem zelf als slaaf verkocht hadden.

Juffrouw Riemens vertelde prachtig. De kinderen hoorden, hoe de broers onder elkaar hun slechte plannen overlegden. En ze zagen Jozef in de kuil liggen, alleen en bedroefd. Ze hielden hun adem in, toen de vreemde kooplieden op hun kamelen dichterbij kwamen en de broers onderhandelden om Jozef als slaaf te verkopen. Het was misstil in de klas. Niemand bewoog en er was ook niemand, die nu hoesten moest of gaan verzitten. Ze luisterden allemaal met open mond en het leek wel of zij de geschiedenis voor 't eerst hoorden. Zó mooi had nog nooit iemand het hun verteld, zelfs juffrouw Martens niet. En ze luisterden allemaal zonder aan iets anders te denken. Allemaal? Nee, alleen Jettie niet. Ze wilde niet luisteren. Ze wilde niet dat juffrouw Riemens mooi vertelde. Soms, zonder dat ze er iets aan doen kon, vergat ze even dat ze niet wilde luisteren en dan was ze ook met haar gedachten helemaal bij Jozef. Dan vergat ze een ogenblik dat het niet juffrouw Martens was, die vertelde, maar de nieuwe juffrouw. Maar ze wilde het niet vergeten. Ze wilde niet luisteren, dat had ze zich zelf beloofd, want dat zou ontrouw zijn tegenover juffrouw Martens. Ze hield alléén van juffrouw Martens. En opzettelijk verschoof ze in de bank.

Juffrouw Riemens keek even naar haar, maar ging rustig door met vertellen. Weer verschoof Jettie, ze ging helemaal schuin in de bank zitten. En nog lette juffrouw Riemens er niet op. Jettie keek boos naar Hanneke, maar Hanneke merkte het niet. Ze keek strak naar de juffrouw om geen woord van het verhaal te missen.

Jettie vond het flauw van Hanneke. Waarom zat ze nu zo stil? Ze keek eens achterom, de klas in. De ogen van alle kinderen waren op de juffrouw gericht. En Jettie besloot, dat het allemaal flauwerds waren die in één dag juffrouw Martens al ontrouw werden. Dat ze zo alleen was in haar verzet tegen de nieuwe juffrouw maakte haar nog bozer. Ze had een hekel aan iedereen en ook. . . . ja, ook aan Hanneke.

Hanneke merkte eerst niets van alles, wat Jettie dacht. Ze was haar belofte om een hekel aan juffrouw Riemens te hebben, even vergeten. Ze luisterde alleen naar het bijbelverhaal en ze vond het erg mooi. Ze hield haar adem in van spanning. Hoe konden die broers toch zó gemeen zijn? Jozef had hun toch niets gedaan?

En juffrouw Riemens zei zo ernstig: „Ja, zo gaat het, als je begint lelijke dingen van een ander te denken. Eerst denk je het alleen maar en dan ga je er met een ander over praten. En later, zonder dat je het merkt, begin je plannen te maken om ook lelijke daden te doen. De broers van Jozef waren begonnen, zoals wij allemaal wel eens: We lachen iemand uit, misschien wel ons broertje of zusje. En dan praten we met elkaar over hen en we zeggen allemaal slechte dingen. En daarna spreken we af om kwaad te doen”

Hanneke dacht daar even over na. De juffrouw had gelijk. . . . ze begreep het wel, al was het nog erg moeilijk. En toen, ineens, zag ze dat Jettie helemaal omgekeerd in de bank zat. Hanneke schrok. Waarom deed Jettie nu zo? Zo stout en vervelend? Dat mocht nu toch helemaal niet, want bij de bijbelles moet je eerbiedig zijn. Hanneke kreeg er een kleur van, dat haar vriendinnetje zo deed. Juffrouw Riemens hield even op met vertellen en keek ook naar Jettie. Maar Jettie trok er zich niets van aan en bleef omgekeerd in de bank zitten.

Juffrouw Riemens legde heel zacht een hand op Jetties schouder en trok haar weer recht in de bank. Ze zei er niets over en ging weer door met vertellen.

Jettie keek strak naar het blad van de bank. Ze durfde zich niet weer om te keren, maar de juffrouw aankijken wilde ze ook niet.

Nu kon Hanneke ook niet meer naar de vertelling luisteren. Ze vond het zó naar dat Jettie zo lelijk deed. En plotseling kreeg ze wéér een kleur. Het was net zoals bij de broeders van Jozef. Die waren ook begonnen met samen onvriendelijk te praten. En Jettie en zij over juffrouw Riemens ook. Ze werd er helemaal warm van en het liefste had ze het dadelijk tegen Jettie gezegd. Maar dat kon niet, ze moest wachten tot na schooltijd.

Die morgen duurde erg lang voor Hanneke. Een paar keer gaf ze een verkeerd antwoord, als de juffrouw haar iets vroeg. Juffrouw

Riemens moest wel denken dat ze erg dom was en dat maakte Hanneke nog verdrietiger.

Maar Jettie werd weer minder boos, want ze dacht dat Hanneke expres zulke domme antwoorden gaf, om de juffrouw te plagen en toen eindelijk de bel voor het speelkwartier luidde, stak Jettie haar arm door die van Hanneke en ze liepen samen naar buiten. Op het schoolplein was het vol en rumoerig. Alle kinderen waren blij, dat ze weer hardop praten konden. „Zullen we in de kring spelen?” vroegen een paar meisjes uit de derde klas. Daar waren ze voor te vinden. Ze speelden „In Holland staat een huis” en Jettie mocht middenin de kring staan. Ze vergat dat ze alle meisjes uit haar klas daareven nare schapen had gevonden en met rode wangen van plezier koos ze als eerste Hanneke, om ook in de kring te komen.

Het speelkwartier was om, voor zij het wisten en ze zeiden allemaal „hèèè” toen de schoolbel weer ging. Jettie was haar boze bui door het leuke spelletje een beetje vergeten. Bovendien gingen ze nu lezen en dat vond Jettie prettig. Ze las veel en kon het heel goed. Thuis had ze op het boekenplankje boven haar bed al een heleboel boeken en ze had ze allemaal al een paar keer gelezen. Op haar verlanglijstje voor haar verjaardag en voor Sint Nicolaas stond ook altijd bovenaan: boeken. En dat woord was dan dik onderstreept.

Jettie trof het, dat zij de eerste beurt kreeg. Ze ging er goed rechtop voor zitten en ze las, precies op toon en heel duidelijk een stuk uit het boekje voor. De hele klas luisterde en de juffrouw liet haar een hele bladzijde lezen. Eindelijk zei ze: „Tot zover maar. Anders lezen we het hele boekje in één keer uit. Je houdt zeker erg veel van lezen, dat je het zo goed doet?”

„Ja,” antwoordde Jettie en ze kreeg een kleur van plezier. „Ik lees erg graag.”

„En heb je zelf al veel boeken?” vroeg de juffrouw weer.

„O, een heleboel,” zei Jettie. „Niek van de Bovenmeester” en nog andere boeken van Van de Hulst. En”

„Dat is prachtig,” viel de juffrouw haar in de rede. „Als we hier dan eens een moeilijk stuk hebben, mag jij het eerst voorlezen.”

Daar was Jettie erg trots op en even vergat ze, dat ze juffrouw Riemens niet aardig vond. Maar toen de leesles doorging en sommige

kinderen zo langzaam en hakkelend lezen, dacht ze er weer aan. Hè, wat was het nu saai in de klas. Jantje van de smid las en Jantje kon niet goed lezen. Hij hield meer van knickers en tollen dan van boeken. Langzaam las hij, lettergreep voor lettergreep en er was voor de anderen eigenlijk geen touw aan vast te knopen. Jettie werd ongedurig. Ze schoof heen en weer in de bank, keek eens achterin het boekje, draaide aan haar ringetje, schoof het van haar vinger en speelde ermee. Ze gooide het ringetje van haar ene hand in haar andere en even ging het spelletje goed, maar toen rolde het ringetje op de grond. Iedereen hoorde het en alle kinderen keken naar de voorste bank. Jettie bukte zich om haar eigendom op te rapen, maar het was ver weg gerold, onder de banken door en ze moest de bank uit en op de grond zoeken om het terug te krijgen. Dat deed ze ook, zonder eerst te vragen of het mocht.

„Wacht maar even, Jan,” zei juffrouw Riemens. „Zo kunnen we toch niet luisteren.”

Met een hoogrode kleur kwam Jettie eindelijk weer onder de banken vandaan. Ze hield haar ringetje in haar hand geklemd.

„Waar zat je mee te spelen, Jettie?” vroeg juffrouw Riemens.

„Hiermee,” antwoordde Jettie onbeleefd en ze deed haar hand open, om het ringetje te laten zien.

Juffrouw Riemens keek haar strak aan. „Geef dat ringetje maar aan mij,” zei ze toen. „Je moet eerst nog leren om behoorlijk antwoord te geven.”

Met tegenzin gaf Jettie het ringetje aan de juffrouw. Ze durfde niet ongehoorzaam te zijn, want juffrouw Riemens kon héél streng kijken, dat zagen nu alle kinderen.

„Ga maar weer naar je plaats, Jettie,” zei juffrouw Riemens. „Ik begrijp wel, dat het vervelend voor je is, als het lezen zo langzaam opschiet. Maar je mag toch niet gaan zitten spelen en de les in de war brengen. Dat wil ik niet meer hebben.”

Jettie bleef met gebogen hoofd zitten. Ze was woedend. Niet op zichzelf, omdat ze zo vervelend geweest was, maar op de juffrouw, omdat zij haar, Jettie Vening, zo maar middenin de klas een standje gegeven had. Dat was Jettie niet gewend. Omdat ze zoveel van juffrouw Martens gehouden had, was ze eigenlijk altijd lief en gehoorzaam in

de klas geweest en juffrouw Martens had nooit op haar behoeven te brommen.

Juffrouw Riemens keek een beetje verwonderd naar haar, omdat ze er zo boos en koppig uitzag. Maar ze wilde er nu maar niet meer van zeggen. Later zou ze Jettie wel beter leren kennen, nu moest de klas doorgaan met lezen.

Voor Jettie duurde de morgen heel erg lang. Ze durfde niet opnieuw vervelend te zijn, maar ze was ook zo uit haar humeur, dat ze geen zin had om op te letten. Eindelijk was het twaalf uur en de schoolbel luidde.

Jettie liep alleen de gang in, zonder op Hanneke te wachten, die haar schriften nog op moest ruimen. Ze hadden het laatste uur taal gehad. En Jettie was bijna het schoolplein af, eer Hanneke haar in kon halen. Hanneke begreep wel, dat haar vriendinnetje boos was, maar ze wilde maar net doen of ze het niet merkte, dan was Jettie misschien wel gauw weer goed. Toch wist Hanneke niet wat ze nu zo gauw zeggen moest en stil liepen de meisjes een poosje naast elkaar voort. Hanneke zuchtte. Hè, wat was alles nu toch vervelend. Verleden week hadden ze nog samen altijd plezier en nu ineens liepen ze naast elkaar of ze elkaar niet eens kenden.

„O, kijk eens,” zei Hanneke ineens. Aan het eind van de straat, waar een zijweg was met een gracht erlangs, was een oploopje. Er stonden een heleboel mensen naar boven te kijken. „Toe, laten wij ook gauw gaan kijken, wat er is,” drong ze aan.

Eerst wilde Jettie weigeren, maar ze was zelf ook nieuwsgierig en op een drafje holden ze beiden naar het eind van de straat.

Alle mensen keken naar een hoge boom, waarin op een zijtak een poes heel droevig miauwde.

„Een poes in de boom,” zei Jettie. „Dat arme beest, waarom is hij er zo hoog ingeklimmen?”

„Er was een hond die tegen hem blafte. En die poes was er bang voor,” vertelde een vreemd meisje, dat ook naar boven stond te kijken.

„Och, die arme kat,” jammerde een vrouw met een grote boodschappenmand. „Hij zit zo hoog dat hij er niet meer uit durft.”

„O, maak je niet ongerust,” antwoordde een man naast haar. „Katten komen altijd op hun poten terecht. Als iedereen maar doorloopt, komt hij wel naar beneden.”

„Jij hebt geen hart voor beesten,” zei de vrouw boos. „Hij durft er nooit meer uit te komen. Iemand moet hem eruit halen.”

Er kwam een kleine straatjongen naar voren. Zijn broek was afgezakt en zijn gezicht nogal zwart. „Ik haal hem eruit voor een kwartje,” bood hij aan. Dadelijk begon de vrouw in haar mand naar haar beurs te zoeken, om de jongen een kwartje te geven.

„Mens, je bent niet wijs,” waarschuwde de man. „Moet je die jongen uit de boom laten vallen, misschien wel in het water van de gracht, voor dat kwartje?”

„Ik val niet,” verzekerde de jongen. „Ik ben wel in hogere bomen geklommen.”

„Maar niet, waar wij bij zijn,” besliste de man. „Je mag er niet in. Stel je voor, het leven van een kind te wagen voor een poes.”

Dat was wel waar en niemand kon er iets tegen zeggen. De boom was ook veel te hoog, om zonder ladder in te klimmen. En dan bijna boven het water! De jongen keek teleurgesteld, omdat het kwartje hem voorbij ging.

„Laten we de brandweer opbellen, om die poes te halen,” stelde iemand anders voor. Het was een oud heertje, met een wandelstok. „Ze zullen je aan zien komen,” zei de vrouw. „De hele brandweer-auto zeker uitrijden om één poes. Dat kost allemaal maar geld van de gemeente.”

„Nou, dat kunnen ze toch zeker wel doen,” hield het oude heertje vol. „Die bomen zijn toch zeker ook van de gemeente en die poes misschien ook wel.” Er ging een gelach op.

„Die poes zal wel een baas hebben, opa,” zei een slagersjongen. „En lie baas moet hem er zelf maar uithalen.”

„Opa,” zei het oude heertje boos. „Wie geeft jou het recht om „opa” tegen me te zeggen, kwajongen. Je bent nog niet eens droog achter de oren.”

„Dat vind ik nou ook,” zei een dame met een dure bontmantel. „Die ongens zeggen maar alles.”

„Och, hij meent het toch niet kwaad,” zei de man. „Dat zeg je zo

maar eens, „opa”, het klinkt juist zo vriendelijk.”

„En ik wil het niet. Ze kunnen netjes „meneer” zeggen,” snauwde het oude heertje. 't Was wel gek, maar in de tijd van een ogenblik waren ze allemaal de poes vergeten en stonden ze erover te kibbelen, of die slagersjongen wel of niet „opa” had mogen zeggen. De jongen zelf stond erbij met zijn handen in zijn zakken. Zijn fiets had hij tegen een huis gezet en hij vergat alle klanten, die op het vlees wachtten. Hij genoot erg van het relletje.

„Hé, wat is hier aan de hand,” klonk er ineens een stem. Een glazenwasser klom van zijn bakfiets en kwam bij het groepje staan.

„Waarom staan jullie hier zo?”

De mensen keken elkaar even aan. Ja, waarom stonden ze hier allemaal? Toch zeker niet om te kibbelen?

„Er zit een poes in de boom,” zei eindelijk iemand.

„Een poes?” De glazenwasser keek naar boven. „Ik zie niks.”

„Daar, daar,” wezen ze. „Op die tak.”

„O ja,” zei de glazenwasser. „Nu zie ik hem.”

„Die poes moet de boom uit, anders valt ie of verhongert,” zei de vrouw met de boodschappenmand.

De glazenwasser was een jonge, flinke vent. Hij keek eens naar de boom en hij keek eens naar zijn bakfiets, waar zijn ladder op lag. Toen krabde hij zich achter het oor.

„Ik wil best een kwartje geven, als je hem eruit haalt,” zei de vrouw.

„En ik ook,” zei een ander en nog een paar zeiden: „En ik ook.”

„Hou je geld maar, mensen,” zei de glazenwasser. „Ik zal wel proberen of ik die poes uit de boom kan vissen. Maar ik belooft niets, want hij zit machtig hoog.”

De glazenwasser haalde zijn ladder van de fiets en schoof hem uit zo hoog mogelijk tegen de boom op. Hij probeerde een paar keer, of hij wel goed vaststond en toen begon hij naar boven te klimmen. De poes zat inderdaad érg hoog! En 't ergste was, toen de glazenwasser eindelijk de tak bereikt had waar de poes op zat, werd he diertje bang en liep weg, maar het uiteinde van de tak. Nu hing hi helemaal boven het water. De glazenwasser stond met een boos en verwonderd gezicht de poes na te kijken.

„Klim er ook op,” schreeuwde de straatjongen naar boven.

„Dank je wel,” schreeuwde de man terug. „k Heb geen zin naar het ziekenhuis te gaan, als ik val.”

„Poes, poes, poes,” riep hij vleierend boven in de boom. „Kom dan bij me. Kom maar; kom dan bij me. . . .” Maar de poes liet hem roepen en zat met een hoge rug op het uiteinde van de tak. „Naar beest,” schold de man. „Ik doe je toch niets.” Maar van boze woorden trok de poes zich ook niets aan. Hij bleef, waar hij was en de glazenwasser wist niet meer, wat hij beginnen moest.

„Heb je geen worst in je zak? Dan komt hij wel,” riep iemand naar boven.

„Ja, ik loop me daar met worst in m'n zak om poezen te redden,” riep hij boos terug.

„Ik heb wel worst,” zei de slagersjongen. „Maar die ladder is mij te hoog, kom de worst maar halen.”

„Kwajongen, wel „opa” durven zeggen, maar niet een ladder op durven,” bromde het oude heertje. Maar niemand luisterde naar hem, want iedereen was veel te verlangend om te zien, of de poes nog eens uit de boom zou komen.

De glazenwasser ging weer naar beneden om de worst te halen, die de slagersjongen uit zijn mand nam. Hij had maar een flink stuk genomen, want hij kon een bestelling waar wat afgehaald was, toch niet meer aan een klant bezorgen. De baas moest maar iets over hebben voor de redding van de poes.

„Nou, blij dat ik nog eens een keer extra die ladder op en af mag,” bromde de glazenwasser. „Ik heb anders nooit eens een loopje.” Hij keek boos, maar alle mensen begrepen wel, dat hij het zo kwaad niet meende. Zelf wilde hij ook graag die poes weer veilig op de grond krijgen.

Weer liep de man alle sporten van de ladder op. De poes zat nog steeds zover mogelijk weg en miauwde zachtjes.

„Kom dan,” riep de man weer met zijn vriendelijke stem. „Kom dan. Hier is lekkere worst.”

Hij stak zijn arm uit om de poes goed te laten kijken naar het lekkers in zijn hand. Poes snoof eerst eens voorzichtig, want hij vertrouwde het niet. Maar ja, het rook naar worst, naar echte, heerlijke worst. En langzaam, heel voorzichtig en heel schuw, kwam de poes dichterbij.

Hij sloeg een klauwtje uit naar de worst en de glazenwasser pakte hem bij zijn nekvel en stopte hem onder zijn jas. Poes wrong om los te komen, stak zijn nageltjes uit en krabde over de hand van zijn redder, maar de man liet hem niet los. De poes kon weinig meer beginnen en voorzichtig, terwijl hij zich met één hand vast hield en met de andere de poes in zijn nekvel beet had, begon de glazenwasser de ladder af te dalen. Eindelijk was hij op de grond en hij liet de poes los. Het diertje rende weg, bang en geschrokken van het avontuur. De glazenwasser liet zijn hand zien, waar rode krassen op stonden. „Katten zijn altijd vals,” zei de man, naast de vrouw met de boodschappentas.

„Welnee,” zei de glazenwasser. „Hij was alleen maar bang en dat zou jij ook zijn, als je boven in een boom in je nekvel werd gegrepen.”

De mensen begonnen te lachen en de glazenwasser klom op zijn fiets en reed weg. Toen gingen alle mensen uiteen en ook Hanneke en Jettie moesten naar huis. Jettie was alle narigheid van school weer vergeten en druk babbelend liep zij met haar vriendinnetje naar huis. „Stel je eens voor, dat het Minette geweest was,” zei ze. „Maar Minette klimt vast niet in zo'n hoge boom. Geloof je ook niet?” „Vast niet,” antwoordde Hanneke. „Minette is veel verstandiger. Kijk, daar zit ze voor het raam.”

Ja, in de brede vensterbank van Jetties huis lag Minette tevreden uitgestrekt naar buiten te kijken. Soms knipoogde ze even tegen een hond, die op straat liep, maar verder trok ze zich er niets van aan. Want Minette was een wijze poes, die meer hield van een warme kachel dan van klimpartijen.

Twee weken was juffrouw Riemens nu alweer in Termolen. Twee weken, die voor Hanneke echt naar en verdrietig verlopen waren. Ja, Hanneke had niets geen plezier meer in haar leven. Dat kwam door Jettie, ja heus, dat kwam helemaal door Jettie. En misschien ook wel een beetje door Hanneke zelf. Want ze had nooit zo dom moeten zijn, om aan Jettie te beloven dat ze een hekel zou hebben aan de nieuwe juffrouw. Je mag aan niemand een hekel hebben en zeker niet aan iemand, die je nog nooit gezien hebt. Dat begreep Hanneke nu ook wel, maar . . . Jettie was boos. En of ze ooit weer goed zou worden?

Hoe was het toch allemaal gekomen? De narigheid was begonnen op de dag, dat Jettie haar beloven liet de nieuwe juffrouw niet lief te vinden. Diezelfde dag, dat moeder tegen Hanneke zei, dat ze héél lief voor de nieuwe juffrouw moest zijn. Ja, toen was het begonnen. En de volgende dag vertelde de juffrouw dat verhaal van Jozef en Hanneke dacht, dat zij net zo verkeerd begonnen waren als de broeders van Jozef. Dat zei ze ook 's middags, toen ze naar huis liepen, tegen Jettie, maar Jettie wou er niets van weten. „Och, kind,” zei ze boos. „Wat een onzin. Wij zullen de juffrouw toch niet in een kuil stoppen en verkopen.” Nee, dat wist Hanneke ook wel, dat was waar, maar ze zouden wel andere dingen kunnen verzinnen, die óók heel lelijk waren. En dat wilde Hanneke niet. „Ik wil de juffrouw niet plagen,” zei ze heel flink tegen Jettie.

„Dan laat je het,” zei Jettie. „Ik heb ook nooit gezegd, dat je haar plagen moest. Alleen maar, dat je niet van haar houden mocht.” Die Jettie kon een echte kleine tiran zijn. Het huilen stond Hanneke nader dan het lachen. „Maar dat wil ik ook niet meer beloven,” zei ze heel verdrietig. „Je bent een echte flauwerd en als ik merk, dat

je toch lief tegen de juffrouw bent, wil ik geen vriendinnetje meer met je zijn," dreigde Jettie.

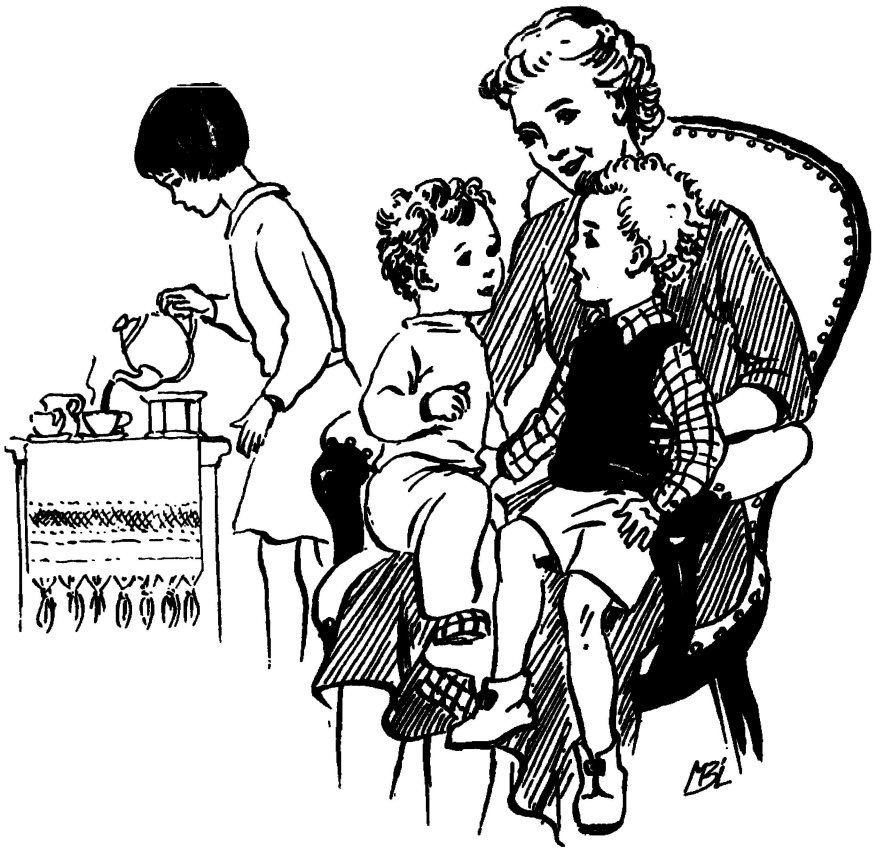
En na die dag was alles helemaal naar voor Hanneke geworden. Ze zou het graag aan iemand verteld hebben, maar dat mocht ook al niet van Jettie. En, eerlijk waar, Hanneke was een beetje bang voor Jettie. Misschien als juffrouw Riemens maar niet bij bakker Klein in huis was geweest, dat Hanneke het niet zo moeilijk had gehad. Maar nu zag ze de juffrouw ook nog elke dag buiten schooltijd. En ze moest wel van haar houden, want juffrouw Riemens was erg lief. De broertjes hielden ook erg veel van haar. Als ze uit school kwam, stonden Bertje en Wieke al in de gang op haar te wachten en dadelijk als ze de winkel binnen kwam, sloegen ze hun armen om haar heen.

„Met ons meegaan," vleide Bertje dan en Wieke praatte hem na: „Met ons meegaan." De juffrouw was dan niet zo goed of ze ging eerst met de broertjes mee naar de huiskamer en dronk daar thee. Onderdehand bedelden de twee om een verhaaltje en dat lukte altijd. Vaak kwam moeder Klein binnen en zei: „Jongens, laten jullie de juffrouw toch met rust. Ze zal heus wel moe zijn na zo'n hele dag. Vooruit, van haar schoot af."

„Ze zijn zo lief, laat ze maar bij me," zei de juffrouw dan en ze lachte tegen Hanneke, die een kopje thee voor haar neerzette.

„Nu een verhaaltje," dwong Wieke weer. En gehoorzaam begon de juffrouw te vertellen, maar Hanneke bleef toch ook altijd luisteren, want de juffrouw vertelde thuis even mooi als op school. Eigenlijk vond Hanneke die verhaaltjes net zo mooi als haar broertjes en ze verlangde er elke middag weer naar, om erbij te zijn. Het was dan zo'n echt gezellig half uurtje. De juffrouw in vaders grote stoel, en de twee jongetjes op haar schoot en Hanneke in haar eigen stoeltje bij de haard.

Het theelichtje brandde en zacht, zonder het verhaal te onderbreken, schonk Hanneke nog eens thee in voor de juffrouw. Juffrouw Riemens lachte dan tegen haar, om haar te bedanken en dan werd Hanneke helemaal blij van binnen en ze vergat alle narigheden van de dag. Soms zei juffrouw Riemens ook: „Zoals jij me verwent, Hanneke. . . .," en dan klonk het zo echt, dat de juffrouw het meende.

Als het verhaaltje uit was, ging de juffrouw naar boven, maar eerst speelde ze altijd even met Wieke. Ze nam de kleine baas op en tilde hem de lucht in. „Daar gaat Wieke Klein,” zei ze dan.

„Nee. . . . Wieke groot,” spartelde hij tegen.

„Maar je heet toch Wieke Klein?” vroeg de juffrouw dan.

Wieke moest heel erg nadenken. „Ja. . . .,” zei hij „Maar Wieke groot.”

„Maar hoe heet je dan?” vroeg de juffrouw weer. „Wieke Klein of Wieke Groot?” Wieke trok een hele diepe frons in zijn voorhoofd. Elke middag weer wist hij niet, wat hij kiezen zou. En altijd koos hij „Wieke Groot”.

„Goed hoor,” zei de juffrouw en ze streek hem over zijn bolletje. „Dan is het Bertje Klein en Wieke Groot.” Bertje snapte het grapje wel en hij protesteerde niet en Wieke was ook tevreden, al wist hij wel dat er iets niet helemaal klopte.

En dan eindelijk ging de juffrouw naar boven, naar haar eigen kamer, al bedelden de broertjes ook dat zij beneden zou blijven. Maar juffrouw Riemens moest nog schriften nakijken en zij kon niet altijd blijven spelen.

Het leek wel veel minder gezellig in de kamer wanneer de juffrouw weer weg was. Want moeder had geen tijd om met hen te spelen of verhaaltjes te vertellen en vader helemaal niet. Alleen op zondag speelde hij met de kinderen, maar de andere dagen was hij druk in de bakkerij. En nu, nu het tegen Sint Nicolaas liep, had hij helemaal geen tijd meer voor hen. Elke morgen moest hij al vroeg beginnen met bakken en 's avonds was hij vaak nog bezig. Er waren wel dagen in deze tijd dat de broertjes en Hanneke vader alleen bij het eten zagen. En na 't eten, als hij even een dutje deed in zijn stoel bij de haard, moesten ze erg stil zijn. Dan konden ze ook niet met hem spelen. En moeder moest het huishouden doen en in de winkel helpen. Daarom waren Bertje en Wieke de hele dag samen. Ze konden wel veel leuke dingen uitdenken, maar toch. . . . Toch verveelden ze zich wel eens en daarom waren ze erg blij als Hanneke uit school kwam. Hanneke speelde altijd wel een poosje met hen. Maar nu juffrouw Riemens er was, vonden zij het helemaal een feest wanneer het vier uur sloeg. Ja, het was in huis veel gezelliger

geworden door de nieuwe juffrouw. Dat vond iedereen en Hanneke ook. Ja, thuis ging alles best en was het prettig, maar op school. . . . Het was een donkere decemberdag. De hele morgen had de wind de regen tegen de ramen van het schoollokaal geslagen. Het was koud buiten. De kachel in de klas stond hard te branden.

„Haal nog eens een kit kolen, Jan,” vroeg juffrouw Riemens aan Jan van de smid. Hij sprong op. Kolen halen deed hij graag, liever dan lezen. Trots nam hij de kolenkit en liep de lange gang door naar de kolenkelder waar cokes en anthraciet op hoge bergen lagen. Hij schepte de kit goed vol en liep voorzichtig de gang terug, de kit goed recht houdend om geen enkel kooltje te morsen. Netjes zette hij zijn vrachtje bij de kachel neer.

„Dank je wel, hoor,” zei de juffrouw vriendelijk. „Ik zal maar gauw weer wat op de kachel doen. Het is koud genoeg buiten.”

Er werd op de deur geklopt.

„Binnen,” riep de juffrouw.

Er was een jongen uit de hoogste klas: „Juffrouw, meneer Arnold vraagt of de kinderen binnen mogen blijven met het speelkwartier.”

„Van mij wel hoor,” zei de juffrouw gul. „Of is er soms iemand, die graag in de regen wil lopen?”

Er ging niet één vinger omhoog, niemand had zin om nat te regenen.

„Dan blijven we binnen en houden hier speelkwartier,” besliste de juffrouw. De kinderen schoten in de lach. „Mogen we krijgertje doen, juf?” vroeg een van de jongens.

„Dat liever niet,” zei juffrouw Riemens. „Ik denk, dat de hele school dan zou komen kijken, wat we uitvoeren. Nee, we moeten iets anders verzinnen, dat minder lawaai maakt. Denken jullie eens na. Wie iets weet, mag het zeggen.”

Ze dachten allemaal heel diep na, maar het was moeilijk een spelletje te vinden, dat niet veel lawaai maakte. En ze begrepen allemaal, dat zij de school niet op stelten konden zetten.

Eindelijk zei er één: „Aftikkertje dan.”

Er ging een groot gelach op.

„Dommerd,” zei de juffrouw. „Dat kan toch ook niet zacht. Nee, jullie moeten iets anders vinden. Denk nog maar eens.”

Dat was moeilijk.

„Voortmaken, hoor,” zei de juffrouw weer. „Anders is het speelkwartier om, eer wij iets weten.”

„Een verhaaltje vertellen,” zei Mieke de Graaf. Zij was dol op verhaaltjes.

„Wie wil dat nog meer?” vroeg de juffrouw. Er gingen maar een paar vingers omhoog. „Afgestemd dus,” zei juffrouw Riemens. „Jullie willen liever iets, waar je zelf aan mee kunt doen.” Er knikten een paar kinderen van „ja”. Het liefst zouden ze toch iets bedenken, waarbij ze uit de banken konden komen.

„Nu, als jullie dan niets weten, zal ik het maar zeggen,” zei de juffrouw, toen er geen enkel voorstel meer kwam. „Ik zal een paar kinderen hier voor de klas bij me roepen en die moeten een versje voorstellen. Ze spreken met elkaar af, welk versje. Het moet er een zijn, dat jullie allemaal kennen. En dan moeten ze het voorstellen en de anderen moeten raden. Je begrijpt het nu misschien nog niet goed, maar dat komt zo wel. Wie 't eerst raadt, mag aan de volgende voorstelling meedoen. Nu komen eerst naar voren, ja, laat me eens kijken: Mieke de Graaf, Jan, Piet Makker. Komen jullie maar hier. En nu spreken we fluisterend af, wat jullie gaan doen.”

De hele klas zat in spanning, wat er nu ging gebeuren. En juffrouw Riemens fluisterde met het drietal: „Welk versje willen jullie hebben?”

Ze keken elkaar eens aan. Het is niet zo gemakkelijk, om maar dadelijk een versje te weten, vooral als je nog niet goed begrijpt, wat er eigenlijk gebeuren gaat.

„Kom, jullie kennen toch wel een versje,” drong de juffrouw zacht aan.

„In een groen, groen knollenland,” zei Mieke op goed geluk.

„Best. Het zal wel gauw geraden worden, maar dat is niet erg. Kijk, nu gaan Mieke en Jan op de grond zitten, hier voor de klas en ze doen net met hun vingers, of ze daar een fluit hebben en op spelen. En dan komt Piet aanlopen en die doet, of hij een geweer heeft en schiet. En dan valt Jan om, die is getroffen. Mieke doet of ze huilt. Begrijpen jullie het?”

Het drietal knikte van „ja”.

„Vooruit dan maar,” zei juffrouw Riemens, „maar niets zeggen erbij, hoor.”

Jan en Mieke gingen tegenover elkaar op de grond zitten, maar toen ze elkaar aankeken, vonden ze het zó raar, dat ze hard moesten lachen. De klas klapte mee, al begreep niemand, wat ze daar eigenlijk op de grond uitvoerden. „Niet zo lachen,” zei juffrouw Riemens, „zo begrijpen we er niets van. Toe, jongens.”

Mieke en Jan deden erg hun best op te houden. Wat moesten ze nu ook alweer? O ja, ze speelden op een fluit. Mieke deed het prachtig, net of ze op een echte fluit speelde en Jan deed haar zo'n beetje na. De juffrouw wenkte Piet, dat hij aan moest komen lopen en Piet schoot met zo'n vaart naar voren, dat hij bijna over de grond struikelde.

De kinderen zaten nog in spanning naar de voorstelling te kijken. Ze begrepen er nog niets van.

„Toe Piet,” fluisterde de juffrouw, „je geweer.”

„O, ja,” zei Piet en hij stak zijn armen vooruit om te schieten. Dadelijk liet Jan zich op de grond vallen en Mieke begon erbarmelijk te huilen.

„Uit. Raden,” zei de juffrouw.

„In een groen. . . .” zei Hanneke, maar Jettie viel haar luid in de rede: „In een groen, groen knollenland.”

„Dat is goed, Jettie,” zei juffrouw Riemens. „Maar ik geloof, dat Hanneke het 't eerst wou zeggen.”

„Niet waar,” zei Jettie. „Ik zei het 't eerst.”

„Nee, eerlijk is eerlijk,” zei de juffrouw. „Hanneke zei ook al: In een groen. . . . En toen viel jij haar in de rede.”

„Dat is gemeen,” huilde Jettie. Ze wilde het spelletje zo erg graag winnen en ze kon niet hebben, dat Hanneke haar voor was. „'t Is gemeen, ik zei 't eerst. Maar u trekt Hanneke altijd voor.”

Ineens werd het doodstil in de klas. Wat Jettie zei was héél erg. Juffrouw Riemens bleef even zwijgen. „Denk nog eens goed na, over wat je zegt, Jettie,” zei ze toen. „Dan weet je zelf, dat het niet waar is.”

„'t Is wel waar,” huilde Jettie. „U trekt altijd Hanneke voor. En ik zei het 't eerst. Is 't niet waar, Hanneke?”

Hanneke had een hoogrode kleur. Ze keek strak voor zich op de bank. Ze wilde niet zeggen, dat haar vriendinnetje loog, maar ze wilde ook niet zeggen, dat Jettie het inderdaad 't eerst gezegd had. „Zegt Hanneke niets?” vroeg juffrouw Riemens.

Maar Hanneke boog haar hoofd nog dieper en er rolden twee heel grote tranen op de bank.

Jettie gaf haar een trap. „Zeg dan wat,” snauwde ze, maar Hanneke schudde haar hoofd. Ze wou niets zeggen. Hoe kon Jettie zo oneerlijk zijn? Hanneke zou het helemaal niet erg gevonden hebben, als Jettie gewonnen had. Maar dat ze oneerlijk was en zo lelijk deed tegen de juffrouw, ja, dat vond Hanneke wèl erg. En ze kon en ze mocht haar vriendinnetje nu niet helpen.

Juffrouw Riemens stond rustig te wachten, maar toen Hanneke niets zei en alleen huilde, wilde ze niet verder vragen.

„Kinderen, dit is een verdrietig eind van dit speelkwartier,” zei ze eindelijk. „Ik heb geen zin, om met dit spelletje door te gaan. Nemen jullie de leesboekjes maar. En Jettie blijft om twaalf uur even zitten.” Stil namen ze allemaal de leesboekjes. De hele klas was boos op Jettie, omdat ze zo naar gedaan had en door haar schuld zo vlug een eind aan het spelletje gekomen was.

Saaï ging de leesles voorbij. De juffrouw maakte geen grapjes, zoals anders. Elk kind kreeg een beurt, behalve Hanneke en Jettie. Hanneke huilde nog aldoor, heel zachtjes, alleen haalde ze zo nu en dan haar zakdoek te voorschijn.

Jettie had haar tranen opgedroogd. Ze keek met een gezicht als een oorwurm in haar boekje. Wat was die Hanneke toch een flauwerd. Natuurlijk wilde ze in een goed blaadje bij de juffrouw staan. Dat had zij, Jettie, al lang gemerkt. In een goed blaadje bij dat vreemde mens dat Hanneke altijd voortrok. Nee, dan was juffrouw Martens anders. Dat was een lieve juffrouw. Maar deze. . . . Nu kreeg Jettie pas goed een hekel aan haar. En Hanneke had haar belofte, om ook een hekel aan de juffrouw te hebben, gebroken. Bah, wat een misse-ijk kind. Ze wilde nooit meer vriendinnetje met haar zijn. Nooit meer. Ze wilde ook niet langer naast haar zitten, dat zou ze straks de juffrouw eens vertellen. Jettie wond zich hoe langer hoe meer op en ging al meer lelijke dingen van de juffrouw en van Hanneke denken.

Ze had een hekel aan allebei en ze zou ze allebei zoveel plagen als ze maar kon. Ze werd zo kwaad, dat ze ineens met een duw van haar elleboog haar boekje op de grond gooide.

„Raap op, Jettie,” zei de juffrouw streng.

„Doe 't zelf,” mompelde Jettie.

„Ooo,” zeiden een paar meisjes achter haar en ook Hanneke schrok. Even wilde Jettie weigeren, om het boekje op te rapen, maar dat durfde ze toch niet. Heel traag kwam ze de bank uit en stiekem gaf ze het boekje nog een duw met haar voet.

Juffrouw Riemens zei niets en wachtte, tot Jettie het boekje opgeraapt had.

Eindelijk was het zover.

Jettie kwam met een boos gezicht en het boekje in haar hand weer boven de bank uit. Ze wilde op haar plaats gaan zitten, maar juffrouw Riemens zei:

„Nee, Jettie, ik wil zulke onaardige meisjes niet vlak bij me hebben. Ga jij maar achter in de klas op de lege bank zitten. Neem je boekje maar mee.”

De strafbank. Jettie Vening op de strafbank, dat was nog nooit gebeurd.

Koppig slenterde Jettie tussen de rijen door. „Het kan me niks schelen. Dan zit ik lekker een eind van haar af,” dacht ze. Maar heel diep in haar hart vond ze het toch erg, dat ze daar moest gaan zitten, maar dat wilde ze niet laten merken. Met een onverschillig gebaar gooide ze haar boekje op de bank en ging zitten.

„Nu waarschuw ik je, Jettie,” zei de juffrouw. „Ik wil verder op geen enkele manier meer last van je hebben. Als je je weer vervelend gedraagt, ga je maar aan meneer Arnold zeggen dat ik je niet mee in de klas wil hebben.”

Jettie keek stug voor zich uit, maar de verdere morgen dorst ze toch niets meer te doen. Naar meneer Arnold gestuurd worden was wel het allerergste. Het was haar nooit overkomen, maar anderen wel eens. En dan was je nog niet gelukkig.

Eindelijk was het twaalf uur. De bel luidde, juffrouw Riemens dankte en de kinderen konden naar huis gaan. 't Was woensdagmiddag. Jettie bleef alleen in de klas achter, want juffrouw Riemens ging me

de kinderen mee naar de gang. Jettie hoorde het rumoer buiten de klas, de stemmen, die allemaal door elkaar klonken. En in het lokaal was het zo heel stil, daar bewoog niets en niemand zei er ook iets. Eerst had Jettie gedacht: „Het kan me niets schelen, dat ik school moet blijven,” maar nu vond ze het helemaal niet leuk. Zou het nog lang duren, eer de juffrouw terug was? En wat zouden vader en moeder wel denken, als ze zo laat thuis kwam? Dan zou ze nog moeten vertellen ook waarom ze school moest blijven en dan zou vader natuurlijk boos zijn. Hè, kwam de juffrouw nu maar. Dan kreeg ze een standje en dan was ze eraf. Maar juffrouw Riemens kwam nog niet. Jettie moest wachten, hier alleen in het lege lokaal.

Het rumoer op de gangen was opgehouden. Alleen klonken er soms nog een paar voetstappen van een kind, maar verder was alles stil. Zou ze het wagen om weg te lopen? Misschien kon ze de school uitkomen zonder dat iemand haar zag. Ze stond al op om weg te gaan, maar toen dorst ze toch niet. Als ze nu wegliep, was alles morgen dubbel zo erg.

Eindelijk ging de deur open en kwam juffrouw Riemens weer binnen. Eerst verschikte ze nog iets op de lessenaar en ze deed net, of ze Jettie niet zag.

Jettie bleef heel stil zitten. Nu ze alleen was, was ze toch wel een beetje bang. Meestal was juffrouw Riemens vriendelijk, maar Jettie wist heel goed, dat ze ook heel streng kon zijn.

„Kom eens hier, Jettie,” zei de juffrouw plotseling. Jettie liep naar voren.

„Ga hier eens bij me zitten,” zei de juffrouw en ze wees Jettie haar oude plaats.

„En vertel me nu eens, waarom je zo deed?”

Jettie haalde haar schouders op en zei niets.

„Komt er nog wat?”, zei juffrouw Riemens ongeduldig. „Ik sta te wachten.”

„Ik zei het 't eerst,” antwoordde Jettie koppig.

„Geloof je dat zelf werkelijk?” vroeg juffrouw Riemens.

Weer gaf Jettie geen antwoord. Ze wist heel best, dat ze niet eerlijk was. Ze had het gauw gezegd, toen Hanneke al begonnen was.

„Het is niet waar, Jettie,” zei juffrouw Riemens heel nadrukkelijk.

„En dat weet je zelf ook best. Je wilde Hanneke nog gauw voor komen en daarom schreeuwde je erover heen. Het is heel lelijk van je om zo oneerlijk te zijn. En 't is ook heel lelijk van je om te zeggen, dat ik Hanneke voortrek, want je weet best dat het niet zo is. Is het niet?”

Weer bleef Jettie zwijgen.

Juffrouw Riemens legde haar hand onder Jetties kin en beurde haar hoofd op. „Waarom ben je zo oneerlijk?” vroeg ze nog eens.

„Ik ben niet oneerlijk,” barstte Jettie uit en ze draaide haar hoofd af. Juffrouw Riemens liet haar los.

„U trekt Hanneke voor. . . . en alle kinderen. . . .”

„Alleen jou niet, wil je zeggen?” vroeg de juffrouw.

„Nee, alleen mij niet,” zei Jettie koppig.

Het bleef even stil. Toen zei juffrouw Riemens zacht: „Ik geloof, dat ik tegen alle kinderen gelijk ben. Maar jij maakt het me erg moeilijk. Vanaf de eerste dag ben je vervelend geweest. Niet in erge dingen, zoals vandaag. Maar je bent toch aldoor tegen de draad in. Waarom doe je zo, Jettie?”

De juffrouw vroeg het zo vriendelijk en rustig, dat Jettie moeite had, om boos te blijven. Maar ze wilde niet toegeven. En wilde een hekel hebben aan juffrouw Riemens. Dat had ze zichzelf nu eenmaal beloofd en Jettie was zo dom om vol te houden, als ze eenmaal verkeerd begonnen was.

„Jettie, ik wil je geen straf geven,” zei juffrouw Riemens eindelijk.

„Je moet er vandaag maar eens goed over nadenken. Je hebt me veel verdriet gedaan. Door je brutaliteit en ongehoorzaamheid, maar vooral, omdat je loog en nu nog steeds de waarheid niet wilt spreken. Ik wil je niet dwingen, maar ik hoop wel dat je morgen uit jezelf aan mij komt vertellen dat je er spijt van hebt. Maar ik hoop nog meer dat je begrijpt, dat je niet alleen mij verdriet hebt gedaan. Je luistert hier iedere morgen naar het vertellen uit de Bijbel. En daarom weet je heel goed, wie gezegd heeft dat we niet oneerlijk mogen zijn. Jettie, als je het mij niet wilt zeggen, vertel het dan aan de Here en vraag of Hij je vergeven en helpen wil. Ga nu maar, maar vergeet het niet.”

Verlegen liep Jettie de klas uit. De ernstige woorden van de juffrouw

hadden indruk op haar gemaakt. Ze mocht zo niet doen, dat wist ze zelf wel. Maar het is zo moeilijk om op te houden met verkeerde dingen. Als je eenmaal begonnen bent, ja, dan ga je zo gemakkelijk door en dan wordt het meestal erger. Hanneke had wel gelijk gehad, over de geschiedenis van de broeders van Jozef.

Jettie was er heel dichtbij, om spijt te hebben van alles wat ze gedaan had. Maar toch. . . . toch bleef dat koppige stemmetje in haar doorpraten en het vertelde dat ze eigenlijk wel gelijk had en dat juffrouw Riemens veel minder lief was dan juffrouw Martens en dat de andere kinderen ontrouw waren aan juffrouw Martens en Hanneke wel het meest. Hanneke. . . .

Hanneke stond buiten op Jettie te wachten. Ze was zo bang wat de juffrouw tegen haar vriendinnetje gezegd had, dat zij niet rustig naar huis kon gaan. Maar toen Jettie haar zag en ineens weer veel bozer keek, wou ze maar dat ze niet gewacht had.

„Wat doe je hier?” snauwde Jettie, alsof het hele schoolplein van haar was en niemand daar mocht staan.

„Ik. . . ik wachtte op je. . . . ik wou weten. . . ik wou. . . .” hakkelde Hanneke.

„Och, kind, ga toch naar huis. Dan kun je straks bij je lieve juffrouw op schoot gaan zitten,” gromde Jettie. „Je bent toch zo dol op haar. En ik wil nóóit meer vriendinnetje met je zijn. Hoor je, nóóit meer.” Hanneke keek haar heel verschrikt aan. „Maar Jettie. . . . ik. . . . ik. . . .”

Jettie luisterde niet naar haar, maar liep met een woedend gezicht door.

Hanneke wilde haar na gaan, maar Jettie keerde zich nog één keer om en zei: „Ga maar gauw weg. Ik heb een hekel aan je. Je hebt je belofte gebroken. En ik wil ook niet meer naast je zitten.”

Daar stond Hanneke nu en de tranen kwamen weer in haar ogen. Haar beste vriendin, die haar zo afsnauwde en nooit meer iets van haar weten wilde. „Ik heb m'n belofte niet gebroken,” had ze nog willen zeggen. Maar dat was niet waar. Ze had haar belofte wel gebroken. Juffrouw Riemens was zo lief en Hanneke hield heel veel van haar. En die belofte. . . . die had ze nooit mogen geven.

Hanneke kwam laat en verdrietig thuis. Ze slenterde lusteloos de winkel in, riep zacht „blijf maar”, trok in de gang haar jas uit en liep door naar achter. Het liefst zou ze naar haar eigen kamertje gaan, om eens goed uit te huilen, maar dat kon niet, want moeder wachtte op haar om te helpen met tafeldekken.

„Hanneke,” riep moeder dan ook direct uit de kamer, toen zij haar dochtertje hoorde, „kom eens gauw hier. Waar blijf je zo lang?” Hanneke gaf geen antwoord, ze kon nu alles niet vertellen, zonder Jettie te verraden.

„Kom, kind,” riep haar moeder weer, „wat treuzel je toch? Ga gauw naar de keuken, de melk staat op, je moet ervoor zorgen, dat ze er niet over gaat.”

Moeder was zelf al in de kamer bezig met tafeldekken. De broertjes liepen rond en Wieke kwam bij Hanneke in de keuken staan.

„Ik heef een auto gemaakt,” zei hij trots. Hanneke hoorde hem niet. Ze keek in de melkpan, waar de melk langzaam omhoog kwam.

„Hanneke,” Wieke trok ongeduldig aan haar jurk, „ik heef een auto gemaakt.”

„Mooi hoor,” zei Hanneke afwezig.

Wieke werd boos. „Je hoort het niet,” zei hij, „stoute Hanneke.” Hanneke liep naar de kamer, ze hoorde niet eens, dat Wieke boos tegen haar deed.

„De melk heeft gekookt, moeder,” zei ze.

„Schenk dan maar gauw de bekers vol. En breng dit blaadje naar juffrouw Riemens,” zei moeder gehaast.

Ze lette niet op Hanneke. Het was toch al zo'n drukte, om alles op tijd klaar te krijgen. Vader wilde graag vroeg eten, om daarna nog een poosje te kunnen rusten.

Hanneke schonk in de keuken de bekers vol en bracht het blaadje

naar de kamer van de juffrouw. Juffrouw Riemens was nog niet thuis, maar ze zou zo wel komen. Daar ging de winkelbel al en de stem van de juffrouw riep „blijf maar”.

Hanneke ging gauw haar kamer af. Ze wilde de juffrouw nu liever niet zien. Anders zou ze weer beginnen te huilen.

„Roep je de broertjes en vader?” vroeg moeder direct, toen ze weer beneden kwam.

Traag liep Hanneke naar de bakkerij, waar ze haar vader vond, wit bestoven van het meel. Ook Wieke had daar zijn toevlucht gezocht. „Vader, komt u eten?” vroeg Hanneke. Haar stem klonk zo dof, dat bakker Klein naar haar keek.

„Is er iets, meisje?” vroeg hij vriendelijk.

„Een beetje hoofdpijn,” zei Hanneke onduidelijk.

Het was waar, ze had een beetje hoofdpijn.

„We gaan maar gauw eten, dan knap je wel weer op,” zei de bakker en hij legde zijn arm om haar heen. „O, ik maak je helemaal wit, kom hier, dan zal ik je afborstelen.” Hij nam de borstel, die in de gang hing en borstelde haar zo onhandig af, dat Hanneke toch even lachen moest. Vader maakte altijd grapjes.

Eindelijk zaten ze toch allemaal aan tafel. Vader bad en de maaltijd kon beginnen. Maar Hanneke had geen trek. Er stond lekkere worst op tafel waar ze altijd zo dol op was, maar vandaag had ze er geen trek in.

„Kom, meiske,” zei vader en hij legde twee plakken op haar bord, „goed eten, weet je wel, dan gaat de hoofdpijn over.”

„Nee, liever niet,” zuchtte Hanneke. Die twee plakken worst leken nu wel een rijstebrijberg.

„Wat scheelt eraan? Heeft Hanneke hoofdpijn?” vroeg moeder nu ook en ze keek haar dochttertje eens goed aan. „Kindje, wat zie je wit,” schrok ze. „Voel je je niet goed? Dan moet je naar bed, hoor.”

„Nee, nee,” weerde Hanneke af. „Het is straks weer over.” Alleen in bed liggen met al die nare dingen om aan te denken. Alles liever dan dat.

Gelukkig werd er verder niet op haar gelet, want Wieke stootte een beker melk om. Er liep een grote, witte streep over het tafellaken. „O, de zee,” zei Bertje verrukt. „Een witte zee.”

„Jullie met je zee,” bromde moeder. „Nu is het hele tafellaken nat. Ik kan het zo in de was doen. Kijk toch uit, Wieke.”

Wieke trok een lipje. „Deed toch niet impres,” zei hij. „Zo maar, per onluk,” en om te laten zien, hoe hij het per ongeluk gedaan had gooide hij nog een beker om.

Moeder werd boos. „Wieke, Wieke, wat ben je nog dom,” zei ze. Wieke sloeg twee handjes, kletsnat van de omgegooide melk, om zijn vader heen, die naast hem zat. „Wieke lief,” zei hij heel verdrietig. „Ja, Wieke ook lief, maar ook wel erg dom,” troostte bakker Klein hem.

„Kom maar, ik zal je brood nog eens snijden, maar dan mag je niet meer met je handjes over de tafel zwaaien. Stil blijven zitten, jong, dan gaat alles goed.”

Wieke was vlug weer getroost en Hanneke was blij, dat er aan haar niets meer gevraagd werd.

Na het eten hielp ze moeder met het afwassen. Zij droogde en moeder waste. „Is er iets op school gebeurd?” vroeg moeder ineens.

Hanneke schrok. Ze liet bijna een bord vallen. „Ja, nee,” stotterde ze. „Je hoeft het niet te vertellen, hoor,” zei haar moeder. „Maar ik vind het naar, als je verdriet hebt. Dan kun je er beter over praten.”

Hanneke zei niets en moeder drong niet verder aan. Ze wist wel, dat Hanneke het later toch vertellen zou.

Eindelijk was het laatste stuk afgedroogd.

„Zo,” zei moeder, „breng jij nu nog even dit schaalpje aan de juffrouw en dan mag je verder vanmiddag doen, waar je zin in hebt.”

Hanneke nam het schaalpje op. Nu moest ze wel naar de juffrouw toe. Veel liever zou ze het niet doen, maar dat kon ze niet zeggen.

Heel langzaam liep ze de trap op en voor de kamer van de juffrouw bleef ze nog even staan aarzelen. Toen klopte ze, zo zacht, dat de juffrouw het eerst niet hoorde. Ze bleef staan wachten. Alles was stil binnen. Als de juffrouw eens uit was? Maar nee, dan had ze het wel gemerkt. Weer klopte ze, iets harder nu. „Binnen,” riep de juffrouw.

Hanneke maakte de deur open en zette het schaalpje op tafel.

„Alstublieft, juffrouw,” zei ze met een zacht stemmetje.

„Dank je wel, Hanneke,” zei de juffrouw. Ze zat bij de haard te lezen. Hanneke wilde weggaan, maar de juffrouw riep haar terug.

„Vertel eens, Hanneke,” vroeg ze, „weet jij waarom Jettie vanmorgen zo deed? Jullie zijn toch vriendinnetjes, is het niet?”

Hanneke knikte alleen van „ja.”

„Maar waarom deed Jettie dan zo?” vroeg juffrouw Riemens weer. „Jij had toch het eerste gezegd, wat de kinderen voorstelden, is het niet?”

Weer knikte Hanneke van „ja.” Als de juffrouw nu maar ophield en niet verder vroeg. Hanneke stond bij de deur te draaien, vol verlangen om weg te komen.

„Het is jammer,” zei juffrouw Riemens nadenkend. „Jettie is vast wel aardig. Maar zo. . . .” Hannekes lippen begonnen te trillen.

„Jettie is wèl lief,” verdedigde ze toen haar oude vriendinnetje.

„Dat geloof ik ook,” zei juffrouw Riemens.

Ineens barstte Hanneke in snikken uit. Ze wilde, ze kon de juffrouw niet alles vertellen. En daarom holde ze de kamer uit, naar haar eigen kamertje, waar ze voorover op bed ging liggen. Ze moest zo verschrikkelijk huilen en ze had zo'n hoofdpijn. Hanneke voelde zich heel erg verdrietig. En ook ziek, ja ook ziek.

Zo vond haar vader haar, toen hij even boven kwam om iets te halen. Hij hoorde het gesnik in haar kamertje en hij kwam binnen, om naar haar te kijken.

„Maar, meiske,” zei hij geschrokken en ging naast haar op het bed zitten. „Wat is er nu toch met je? Heb je zo'n hoofdpijn?”

„Ja, ja,” zei Hanneke, half verstaanbaar door haar huilen heen. „En alles is zo naar.”

Bakker Klein trok haar helemaal tegen zich aan. „Vertel me nu eens alles,” zei hij rustig. „Nee, ik wacht wel, tot je minder huilt. Maar dan moet je me ook alles vertellen.” Geduldig bleef hij naast haar zitten, tot het huilen wat over was.

„Zeg het nu maar,” zei hij toen zacht.

En Hanneke vertelde het hele verhaal, van het begin af. Dat Jettie haar had laten beloven, een hekel aan de nieuwe juffrouw te hebben. En dat ze zoveel van juffrouw Riemens hield. Alles en alles vertelde ze en aan het eind, wat er die morgen op school gebeurd was.

Vader liet haar uitvertellen zonder iets te zeggen. En toen zij

eindelijk klaar was, streeelde hij haar over 't haar.

„Meiske, meiske, wat een verdriet,” zei hij. „Wat dom, dat je er niet eerder over gepraat hebt.”

„Maar ik had het Jettie toch beloofd,” zei ze.

„Je moet nooit iets beloven, dat moeder en ik niet mogen weten,” zei vader. „Dat was al fout. En je mag helemaal nooit beloven, om niet lief tegen iemand te zijn. Het was heel verkeerd van Jettie, om dat aan je te vragen en het was heel verkeerd van jou, om het te beloven. Weet je, als je begint iets verkeerd te doen, dan komen er allemaal nare dingen uit voort. Dat heb je nu wel gemerkt. Het is goed, dat je het eindelijk aan mij verteld hebt. Ik weet wel, dat je er spijt van hebt en dat moet je morgen ook tegen Jettie zeggen.”

„Ze wil niet meer tegen me praten,” zei Hanneke verdrietig.

„Dat gaat wel weer over,” zei bakker Klein. „Jettie zal het heus ook wel leren inzien, dat ze helemaal niet goed deed. Jullie zijn vriendinnetjes. Dan moet je elkaar helpen om dat te doen, wat de Here van je wil en geen verkeerde dingen.”

Hanneke knikte. Ze begreep het wel en ze zou het later ook aan Jettie vertellen. Ze bleef stil tegen haar vader aanliggen. Ze was zo moe en haar hoofd bonsde zo.

„Is de hoofdpijn wat minder?” vroeg haar vader.

„Nee,” zei Hanneke zacht. Ze wou maar het liefst zo stil blijven liggen.

Vader legde zijn grote hand op haar voorhoofd. „Kind, je hebt koorts,” schrok hij. „Je moet naar bed, ik zal moeder roepen.”

Vijf minuten later lag Hanneke onder de wol en 's avonds was ze flink ziek. Ze had hoge koorts en ze zag al maar Jettie voor zich, die boos op haar was. Moeder zat naast haar bedje. Maar verdrietig zei ze elke keer: „Jettie, ik wil het niet beloven, heus niet, ik wil. . . .”

„Stil maar,” zei moeder dan. „Morgen ben je vast weer beter. En dan komt Jettie wel bij je.”

Maar Hanneke lag te woelen door het bed. Ze had het zo warm en haar hoofd deed zo'n pijn. En bezorgd bleef moeder bij haar zitten, om haar toe te dekken, als ze zich bloot woelde en haar water te geven, als ze erom vroeg. Pas tegen de morgen werd Hanneke rustiger en sliep in.

Jettie keek de volgende morgen wel vreemd op, dat Hanneke niet naast haar in de bank zat. Waarom was zij niet op school?

Juffrouw Riemens stond voor de klas en wachtte, tot het stil werd. Toen zei ze ernstig: „Hanneke is gisteren erg ziek geworden. We zullen allemaal voor haar bidden.”

Jettie kneep haar ogen heel vast samen, maar van het gebed van de juffrouw hoorde zij niets. Hanneke ziek. . . . Hanneke. . . . En gisteren was ze nog zo lelijk tegen haar geweest. . . .

O, wat duurde die morgen eindeloos voor Jettie. Ze zat heel stil, maar haar gedachten waren niet bij de lessen, maar bij Hanneke. Ze verlangde zo om naar huis te gaan en aan vader te vragen, hoe het met Hanneke was. Juffrouw Riemens begreep wel, waar ze over dacht en ze liet Jettie daarom met rust. Jettie merkte het niet eens, dat ze helemaal geen beurt kreeg. Maar ze zou ook geen enkele keer geweten hebben, waar de klas aan bezig was. Eindelijk was het twaalf uur en Jettie rende naar huis. Vader was er nog niet en ongeduldig en angstig stond ze voor het raam te wachten tot zijn auto de tuin inreed. Toen rende ze naar hem toe: „Vader, vader, hoe is het met Hanneke?” vroeg ze angstig.

„Hanneke is flink ziek,” zei dokter Vening. „Vanavond ga ik er nog een keer heen. Maar je moet niet zo bang zijn, poes. Je weet toch wel, dat Hanneke best weer beter zal worden. Er zijn zoveel kinderen soms flink ziek en grote mensen ook. En de meesten worden weer gauw beter.” Dokter Vening zei het zo rustig en kalm, dat Jettie zich minder angstig voelde worden.

„Wat scheelt haar, vader?” vroeg zij nog.

„Een geleerd woord, waar jij niets van begrijpt,” plaagde haar vader. „Kom, kijk niet zo verdrietig. Vanavond ga ik nog een keer naar

Hanneke kijken en ik moet me al erg vergissen, of dan is ze al een stuk opgeknapt.”

Vanavond. . . . vanavond was nog zo ver. En vooral voor Jettie. Heel langzaam en traag kropen de uren voorbij. 's Middags op school lette ze al evenmin op als 's morgens. Ze had niet aan de juffrouw durven vragen, hoe het met Hanneke was en juffrouw Riemens zei er zelf ook niets over. Eindelijk, eindelijk was ook de middag om. Nu was het gauw avond. Maar misschien zou vader laat in de middag al naar Hanneke gaan? Jettie ging eerst naar huis, maar vader was weg. Onrustig liep ze in huis wat rond. Ze wist niet, wat ze beginnen moest en tot overmaat van ramp was moeder ook de hele dag uit. Ze kon het in huis niet uithouden, ze trok haar mantel weer aan en ging naar buiten. Misschien was vader nu bij Hanneke? Als ze er eens heenging en op hem wachtte. . . .? Vlug liep ze de donkere straten door naar de winkel van bakker Klein. Ja, vaders auto stond voor de deur. Jettie bleef erbij staan. Ze dorst niet naar binnen te gaan, ze wilde liever wachten. Een paar minuten verliepen, die Jettie eindeloos toeschenen. Eindelijk kwam de dokter de winkel uit.

„Vader,” zei Jettie en ze greep zijn hand.

„Kindje, wat doe jij hier,” zei hij. En toen hij haar witte gezichtje zag, vroeg hij: „Was je zo ongerust?”

„Ja,” knikte Jettie. Ze kon niet praten, want dan zou ze beginnen te huilen.

„Kom maar gauw bij me in de auto,” zei dokter Vening. „Hanneke is een heleboel beter, net zoals ik vanmorgen al dacht. Er is niets, om je zo ongerust over te maken. Over een paar weken spelen jullie weer samen buiten.” Maar tot verwondering van de dokter begon Jettie ineens erg te huilen. De dokter sloeg zijn arm om zijn grote dochter heen. „Maar kindje, kindje toch,” zei hij. „Wat ben je toch gauw in de war. . . .”

Jettie hilde maar door. En het duurde heel lang eer zij wat zeggen kon. Toen waren ze al lang thuis en zat ze in de grote stoel van vader bij de haard. En daar, onder het rustige licht van de schemerlamp, vertelde ze alles. Dokter Vening luisterde aandachtig.

„Jettie, Jettie,” zei hij eindelijk, toen zij uitgepraat was, „wat heb ik e al vaak gewaarschuwd voor je koppigheid. Nu kan alles nog goed

komen. Je kunt Hanneke later om vergeving vragen, dat je zo lelijk tegen haar gedaan hebt. Maar soms gaat het in het leven minder goed en dan kun je in koppigheid dingen doen, waar je altijd spijt van zult hebben." En toen praatte vader nog een poosje met Jettie. Even ernstig als juffrouw Riemens de vorige dag. Maar nu wilde Jettie luisteren en ze begreep, hoe verkeerd ze had gedaan en dat ze vergeving moest vragen. Niet alleen aan Hanneke. . . .

Eindelijk zei vader: „En nu praten we er niet meer over. Ik weet, dat je er berouw van hebt en ik weet ook, dat je hier later aan denken zult. Morgen mag je naar Hanneke, maar je moet nog rustig met haar zijn. Denk er om, hoor.”

„Ja, vader,” zei Jettie, „maar. . . .”

„Wou je nog wat vragen?” vroeg dokter Vening.

„Ja. . . . het was toch niet verkeerd. . . . dat ik. . . . dat ik. . . . juffrouw Martens. . . .” hakkelde Jettie.

„Je bedoelt, dat het toch niet verkeerd was, om van juffrouw Martens te blijven houden?”, zei haar vader. „Nee, natuurlijk niet. Het zou niet lief zijn om juffrouw Martens helemaal te vergeten. Maar we mogen nooit onaardig zijn tegen iemand, omdat we van een ander zoveel houden. Je kunt best van juffrouw Riemens houden en toch juffrouw Martens niet vergeten. Je houdt toch ook van moeder en mij en Hanneke en nog een heleboel mensen meer?”

„Ja, natuurlijk,” zei Jettie.

„Je moet juffrouw Martens niet vergeten, hoor, maar juffrouw Martens zou het erg prettig vinden, als je ook van juffrouw Riemens houdt.”

„Dat doe ik al,” zei Jettie ernstig. En dat was ook zo.

De hele kerstvakantie lang ging Jettie elke dag bij Hanneke spelen en toen de vakantie voorbij was, gingen zij elke dag weer als dikke vriendinnen samen naar school. En er waren geen twee meisjes in de klas, die zoveel van juffrouw Riemens hielden!

En ook geen twee meisjes, die zulke dikke vriendinnen waren!